

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Főszerkesztő : FEKETE LÁSZLÓ Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő : SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Thököly-út 95. Telefon: 97-0-69.

A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztári csekk számlája : 41.951.

Fekete László dr.: Fideicommissum inter vivos.

Markó István dr.: Felolvasás és megmagyarázás a közjegyzői rendtartás VIII. és IX. fejezetében.

Krenner Zoltán dr.: Magyar nemzetközi magánjog és jogsegély örökösödési ügyekben.

Közlemények.

Az Országos Egyesület közgyűlése.

Halálozás.

A Nyugdíjintézet rendkívüli közgyűlése.

Jegyzői magánmunkálatok és a Magyar Jogi Lapok Szindikátusa.

A budapesti kamara közleményei.

Kimutatás a hagyatéki díjakról.

A közjegyzők felelőssége az illetéknek bélyegeken való lerovásáért.

Egy közjegyző könyvdománya.

Nemzetközi közigazgatási kongresszus.

A kir. közjegyzőhelyettesi állások közvetítése

Hegedűs József dr.

Felhívás.

Rendeletek.

Jogi és irodalmi szemle.

Joggyakorlat.

Szerkesztői üzenetek.

Fideicommissum inter vivos.

Irta: *Fekete László dr.*

I. Apa és fiú közt kötött szerződés szerint a fiú köteles az átvett atyai vagyontól az atya halála után bizonyos ingatlanokat az apa leánygyermekének kiadni.¹

II. Férj ingatlant ajándékoz feleségének azzal, hogy az — ha házasságukból gyermek nem származik — a feleség halálával a férjre vissza-, s ha az már életben nem lenne, a férj örökösire átszáll.²

III. Apa ingatlant ajándékoz egyik gyermekének azzal, hogy ha ez ivadék nélkül hal el, az ingatlan az apa többi gyermekére száll.³

IV. Szülők ingatlanukat átruházzák gyermekeikre azzal a korlátozással, hogy ha a szülőknek utóbb még gyermekei születnek, ezek amazokkal a tulajdonjogban egyenlő arányban részesednek.^{4, 5}

¹ Dt. 26/7. Grosschmied : Fejezetek 100. o.

² Curia P. I. 7181/1923.

³ Curia P. I. 1358/1925.

⁴ Curia P. I. 28/1928. — Hasonló : Curia P. I. 3520/1930.

⁵ A Grosschmied által felhozott esetben (Fejezetek 101. o.), így: Szülők ingatlanukat életben lévő s még születendő gyermekeikre ruházzák. (Dr. XXVIII. 99). Grosschmied : „Utóbbiakra átruházásnak nincs helye. Még nem élő személy tulajdonjogot nem szerzhet. Nincs más mód, mint a tulajdont egyedül előbbiekre átruházottnak, utóbbiak javára pedig a háramlási jogot kikötöttnek tekinteni.” Amint ezt fentebbi példánk teszi.

V. Hagyatéktárgyaláson az egymással vitában álló hitves és testvér közt oly egyesség létesül, hogy a hagyatéki ingatlan tulajdonjoga a hitvesre száll azzal a korlátozással, hogy az ingatlan a hitves halála után tulajdonjogilag a testvért, ha az akkor életben nem lenne, annak ivadékait illeti.⁶

Ilyen s ezekhez hasonló eseteket elég sűrűn vet fel az élet, tarthat tehát számot talán némi érdeklődésre, ha az ilyenféle jogviszonyok mibenlétét vizsgálat alá vesszük s rámutatunk arra, mi a helyes gyakorlati megoldás.⁷

⁶ Közel áll e constructióhoz, de mégis egészen más az a másik, — gyakorlatban sokszor a felek intenciója ellenére is, beléjük beszélve, leginkább alkalmazott megoldás, hogy t. i. a testvér tulajdont, a hitves holtig tartó hasznélvezetet kap. Ez utóbbi esetben a hitves tulajdonossá nem válhatik s a testvér illetve ivadékai korábbi elhalálozása esetén a tulajdonjog — persze a hitves holtig tartó hasznélvezeti jogával terhelt — ezek örökösére száll; amott — ha a testvér ivadék nélkül a hitves előtt elhal, ennek — eredetileg korlátozott — tulajdonjoga korlátlaná válik. Nagy tehát a különbség a két constructió közt.

⁷ Az ilyenféle jogviszonyok körében nem egyszer találkozunk u. i. alapjukban helytelen megoldásokkal.

Láttunk pl. házassági szerződést, melyben a férj ingatlanára vonatkozólag ivadék nélküli elhalálozása esetére felesége részére *utóöröklési jogot* biztosít s beleegyezését adja ennek tkvi bejegyzéséhez. — Nem kell talán bővebben megvilágítani e constructió helytelenségét. (Amit persze az sem tesz helyessé, hogy a tkvi hatóság az okirat alapján az utóöröklési jog tkvi bejegyzését foganatosította is.) Utóöröklés u. i. csak végintézkedésből kifolyólag állhat be, (Curia: 582. sz. jogegys. hat.) az tehát mindig *mortis causa* cím, a szóbanlevő házassági szerződés pedig: feltételektől függő tulajdonjogot biztosító *inter vivos* ügylet; utóöröklés esetében mindig van előörökös stb.

Láttunk pl. szerződést, melyben a szülők ingatlanukat gyermekeiknek ajándékozzák s egyben ugyanezen ingatlanra gyermekeik meglevő s születendő gyermekeit „*utóörökösül*“ rendelik, a tulajdonjog-bekebelezési engedély megadása kapcsán kikötik, hogy az „*utóöröklési jog*“ a névszerint megnevezett unokák s gyermekeik ezután születendő gyermekei javára feljegyeztessék. A tkvi hatóság — bpesti központi kir. járásbiróság 31.319/1928. tkvi szám — „beugrik“ s a tulajdonjog-bekebelezéssel együtt elrendeli az *utóöröklési jognak* ily értelemben való feljegyzését. Ami a fennebb elmondottakon kívül — azért is helytelen, mert nem létező személy javára a tkvbe jog be nem jegyezhető. Megjegyezzük még, hogy a szerződést a szülők csak — önjogú — gyermekekkel kötötték, a kiskorú unokák törvényes képviselője, mint ilyen, a születendő unokák gondnoka a szerződést nem irták alá s gyámhatóság azt jóvá nem hagyta.

Ilyen s sok más tkvi csodabogár eltüntetésére nagyon alkalmas lenne a 4420/1918. M. E. sz. rendelet 4. §-ában rendszeresített, de a gyakorlatban — sajnos — meg nem valósított ú. n. „*közérdekű jogorvoslat*“ intézménye.

Az ilyenfajta jogügyletek által teremtett jogviszony — Szladits szerint⁸ „az élők közti váromány“ — Grosschmied szerint⁹ „*fideicommissum inter vivos*,“ mások szerint szállomány, időleges tulajdon (*dominium temporale*) — a közvetlen szerző részére korlátolt tulajdont biztosít, annak alapján ezt tulajdonátruházás iránti — kötelmi igény, a tkvi bejegyzéstől kezdve pedig tulajdonjog illeti ugyan, jogait azonban korlátozza a tertiusnak ugyanezen jogviszonyon alapuló az az igénye, hogy ugyanez a dolog (ha ugyanaz, akkor csorbíthatatlanul) bizonyos időponttól (vagy feltételtől) kezdve tulajdonjogilag őt illeti. A tertius joga az időpontig azt mondanám: testetlen (virtuális) igény, az időponttól kezdődőleg az *ipso facto* testet ölt s az ingatlan *kiadására* irányuló *dologi* igényt ad.

Ha a várományos joga az időpont előtt megszűnik, a tulajdonos korlátlan tulajdonos lesz.

Szemléltetően:

X ingatlant ajándékoz A-nak s B-nek közös tulajdonul, A és B *egymás mellett* lesznek (társ)- tulajdonosok;

X ingatlant ajándékoz A-nak úgy, hogy az A halála után B-t illesse, A és B *egymás után* lesznek (itt is mondhatom: társ-) tulajdonosok.¹⁰ A bizonyos időpontig (saját halála) terjedő B ugyanezen időponttól kezdődő tulajdonjogot nyer.

Az utóbbi esetben mind A, mind B szerzése származékos és mindkét szerzés egyformán X jogán alapszik. B tehát nem A-nak jogutóda, B joga — épp úgy, mint A-é — közvetlenül X jogából folyik. Grosschmiedet idézem: a tulajdonjog visszaresolválódik a rendelkezőre (X) s ennek a képében (jogán, jogfolytatójaként) kapja a *fideicommissarius* (B) a tulajdont.¹¹ —

Az, hogy ilyenféle jogviszony létesíthető-e, talán nem is volt

⁸ Magyar Magánjog Tankönyve II. dologi jog 49, 176. o.

⁹ Fejezetek 100, 114, 123 o.

¹⁰ Bár a judicaturában erre döntést nem találunk, azt hisszük nyugodtan állíthatjuk, hogy ugyanazon megfontolásból (vagyon hitbizományszerű s a szabad forgalom elvével ellentétes lekötöttsége), mely a többfokú utóörökösödést kizárja (Curia 275. 276. jogegys. hat.), várományosoknak több fokban való beállítása (A után B, B után C, C után D stb.) helyt nem foghat.

¹¹ Ebből következik, hogyha A meghal, mielőtt a tulajdonjog javára bekebelezett volna, B mégis tulajdont szerez.

kérdéses. A Curia — fennebb már említett — P. I. 3520/930. sz. határozatában mégis helyénvalónak látta elvi éllel kimondani, hogy a tulajdonnak ily korlátozással — meghatározott időpontig terjedő s meghatározott időponttól kezdődő — megszerzése *meg van engedve* s a tulajdonjogot ennek megfelelően *be lehet* kebelezni tkvi rdttás 131. §-a értelmében.

Ez a határozat tovább visz bennünket egy lépéssel témánkban. Arra is felel tudniillik, helyesen hogyan konstruálandó meg az ilyfajta jogviszony.

A szerződéssel — mely *élők közti* jogügylet — X tulajdonjogot biztosít A-nak, ennek halálától kezdődően pedig B-nek; a tulajdonjog A javára lesz bekebelezendő s egyben — a tkvi rdttás 131. §-a alapján — a tulajdoni lapon mint tulajdoni korlátozás feljegyzendő,¹² hogy a tulajdonjog A halálával B-re száll.¹³

Ez és csakis ez a helyes constructio, „utóöröklési jog,“ vagy esetleg „öröklési jog“,¹⁴ biztosítása s tkvi bejegyzése helytelen

Viszont igaz, hogyha ily esetben — ismételjük helytelenül — „utóöröklési jog“ köttetett ki s tényleg bejegyeztetett, ez bajt nem okoz. A Curia ismételten¹⁵ kimondotta, legutóbb az imént említett P. I. 3520/930. sz. határozatával, hogy ha a felek s a tkvi hatóság is tévesen jelölték meg a szóbanlévő tulajdon-korlátozást utóöröklési jog kikötésének, ez a körülmény, hogy t. i. a felek nem megfelelő jogi műkifejezést használtak, az ügylet érvényét nem érintheti, az utóöröklési jog feljegyzése tehát az adott esetben egyértelmű a tulajdonjognak a tkvi rendtartás 131. §-a szerinti korlátozás mellett való bekebelezésével.

Élők közti jogügylet — mondtam — az ilyenfajta szer-

¹² B követelheti e feljegyzést akkor is, ha X a szerződésben ezt nem is kötötte volna ki. Csak akkor nem, ha az ellenkezője van a szerződésben. Nem jelenti ez azt, hogy a tkv — akár ki van kötve, de nem kérték, akár nincs kikötve — a feljegyzést, mint a tkvi rdttás 130. §. c.) esetében, *hivatalból* teljesítse. Ki nem köttetvén, csak perrel követelhető (l. Fejezetek 101 o.)

¹³ E feljegyzés megtörténvén: B hozzájárulása nélkül az ingatlan sem meg nem terhelhető, sem el nem idegeníthető. (Erre céloztunk fennebb, mondván: B igénye ugyanerre a dologra — csorbítatlanul ugyanarra a dologra vonatkozik). „A váromány lezárja a telekkönyvet minden további, az állagra vonatkozó bejegyzés elől és csak a haszonélvezetet lehet megterhelni. („Szladits“ id. m. 176. o.)

¹⁴ Mjog Tára X. köt. 18. old.

¹⁵ 1358/1925. 1941/1926. stb. Abból, hogy mily sok határozat szól így, látszik, mily sűrűn fordul elő jogászilag helytelen constructio.

ződés. Amiből következik, hogy nincs szükség a végintézkedési alakszerűségekre.

Az, hogy az ügylet X és A (a közvetlen szerző) közti viszonylatban élők közti, nem vitatható. Hiszen a tulajdonszerzés, helyesen: a korlátozott tulajdon megszerzése A részéről nyomban (s nem X halálával) bekövetkezik.

De élők közti az ügylet X és B. közti viszonylatban is.¹⁶ B sem X (hanem A) halálával szerez tulajdont. —

Általában: vonjuk meg az éles határvonalakat a halálesetre szóló s élők közti ügyletek közt.

Halálesetre szóló ügylet (tehát ezek alakiságai szükségesek!) „csak az olyan, mely *a túlélés feltételéhez van kötve*, nem pedig az is, melynél az átruházó halálának napja csak a teljesítés időpontjául van meghatározva.“¹⁷

Mind az örökösödési szerződésnél, mind a halálesetre szóló ajándékozásnál az az ügylet jellege, hogy a kedvezményezett csak feltételesen, arra az esetre részesül az örökhagyó, illetve ajándékozó vagyonában, ha azt túléli.^{18 19} —

Visszatérve témánkhoz: ebből a szemszögből véve sem *mortis causa* az ilyenfajta ügylet, hisz sem A, sem B szerzésének nem feltétele, hogy X-et túléljék.

¹⁶ Az A és B viszonylat — megállapítván már azt, hogy B nem A jogutóda — közömbös.

¹⁷ Curia 4372/1933. legújabbán: P. V. 13/1932. De ugyanígy: P. I. 5996/1917. P. V. 5046/1921. stb. Fabinyi Magánjog V. (Grill) 413.

^{18 19} Ajándékozási szerződés, mely szerint a.) az átruházó az ingatlant átíratja, de a holtiglani haszonélvezeti jogot magának fenntartja (Curia 582/1903.) b.) a megajándékozott az ingatlan tulajdonjogát azonnal bekebelezetheti, birtokába azonban csak az ajándékozó halálával lép (Curia 3690/1903) c.) az ingatlan tulajdonjoga csak az ajándékozó halálával (időhatározás!) száll át a megajándékozottra (Curia 1577/1911.) — *nem* halálesetre szóló ajándékozás.

Ajándékozási szerződés, mely szerint ha az ajándékozott az ajándékozó halálakor él és az ajándék tárgya az ajándékozó hagyatékában megvan (Curia 5996/1917), az ajándék tárgya reá száll — halálesetre szóló ajándékozás.

A halálesetre szóló ajándékozást egyébként szeretem így nevezni: *certa res-re* vonatkozólag kötött öröklési szerződés, vagy így: hagyományi szerződés. Amint az öröklési szerződés — egyoldalúan vissza nem vonható módon örökös (egész hagyaték vagy annak hányadrészének kedvezményezettje), a halálesetre szóló ajándékozás ugyanígy, de egyedileg meghatározott dolog tekintetében kedvezményezettet (ez pedig hagyományos) állapít meg.

Mellesleg: halálesetre szóló ajándékozás esetében a megajándékozott tulajdonjoga bekebelezését csak hagyatéki eljárás útján érvényesítheti. (Curia P. I. 4722/1908.)

Az ily ügyleteknél az intentió az, hogy az A részéről kétségen kívül inter vivos ügylettel szerzett ingatlan tulajdonjoga az ügyletben meghatározott időpontban az ügyletben kijelölt személyre szálljon, ami csak időhatározás. És pedig időhatározás akkor is, ha az történetesen a seccundus halálában nyert megállapítást.

A tulajdonnak ily korlátozással — meghatározott időpontig terjedő s meghatározott időponttól kezdődő — megszerzése esetében „időpontról, nem pedig halálesetre szóló rendelkezésről lévén szó, az ügylet érvényéhez nem szükséges a végintézkedésekre megszabott alaki kellékek megtartása²⁰ Nem szükséges a végintézkedésekre megszabott alaki kellékek alkalmazása az esetben sem, ha hagyaték tárgyaláson osztályegységként jő létre oly megállapodás, hogy a vitás ingatlant tulajdonilag a hitves kapja azzal a korlátozással, hogy az az ő halála után a testvérre, illetve annak ivadékaira száll (a bevezetésben leírt esetek közül az V.)

Nem pedig azért, mert ily osztályos egység esetén a felek célja nem az örökös (hitves) vagyonában való öröklés szabályára irányul, hanem az csak az örökös hagyatékának miként való elöröklése tárgyában kötött osztály.²¹ —

A tárgyalt jogesetek tehát: élők közti jogügyletek. Ily ügyleteket az átruházó (X) s a közvetlen szerző (A) kötnek egymással. De vajjon szükséges-e a következő szerző (B) közreműködése.

Helyesnek azt tartom, ha az ügyletben részt vesz az időrendben második szerző (B) is. Személyesen vagy törvényes képviselője, eseti gondnoka, vagy részére, mint születendő személy részére kirendelt ügygondnok útján. Végtére ez a B is jogszerző fél és csak az így — X. A és B közreműködéseivel megkötött jogügylet teremt szilárd s biztos helyzetet.

Ha B nem működik közre — e vonatkozásban az úgynevezett „harmadik személy javára kötött szerződéssel“-sel állunk szemközt. A „harmadik javára kötött szerződés“ ismét egy érdekes téma, ennek tárgyalása azonban nem fér e szerény cikk keretébe, itt most csak utalunk a Tervezet 1037. s következő szakaszaira s az ezek kapcsán kötött joggyakorlatra.²² —

Az itt vázolt jogügyletekhez közel áll, mert ilyen korlátozott tulajdont ad, az az eset, mikor valaki bontó feltétel mellett szerez tulajdont.

²⁰ Curia 3520/920.

²¹ Curia P. I. 20/1928.

²² Szende Péter Pál: Kötelmi jog I. (Grill) 119 s köv. oldala.

Valaki átruházza ingatlanát a kir. kincstár azzal a korlátozással, hogy ha arra a Nemzeti Színház 10 éven belül fel nem építtetnék, a tulajdonjog reá visszaszáll.

A telekkönyvi realizálás: a kincstár tulajdonjogának tkvi bekebelezésével egyidejűleg a tkvi tartás 131 §.-a értelmében a bontó feltétel mint tulajdoni korlátozás feljegyeztetik. —

Dologi váromány nem csak jogügyletben létesíthető, alapulhat az törvényen is. Így: magánvasut csak 90 évre engedélyeztetik, ez idő lejártával az tartozékával együtt az államra háramlik.²³ —

A tárgyalt jogügyletek fogalmának élesebb kidomborítása végett röviden szembe állítjuk még az ezekhez legközelebb álló, de más természetű jogviszonyokat.

Hasonlít a tárgyalt jogviszony a.) az elidegenítési és terhelési tilalom által teremtett helyzethez, b.) az utóörökléshez, c.) ahhoz, ha valaki tulajdonát bizonyos idő (feltétel) esetében *jogügylet útján* másnak átengedni tartozik (pl. visszavásárlás).

a.) Az elidegenítési s terhelési tilalom esetén a tulajdonos épp úgy nem idegenítheti el s nem terhelheti meg az ingatlant, amint nem teheti ezt még a dologi várománnyal terhelt ingatlan tulajdonosa; amott a kötöttséget a tkvben feljegyzett elidegenítési s terhelési tilalom, emitt a tkvben feljegyzett tulajdoni korlátozás biztosítja. A különbség — amint erre Szladits mutat rá²⁴ —, hogy amaz csak a meglévő tulajdoni állapotot rögzíti meg, emez az idő (feltétel) bekövetkeztével a tulajdont mindjárt a harmadikra viszi át; amaz csak igény biztosítására szolgál, emennél a feltétel beállta már maga — külön szerzési cselekmény nélkül — dologi jogváltozást (tulajdonátszállást) idéz elő.²⁵

Az elidegenítési s terhelési tilalom tkvi bejegyzéséről szóló — ismert — 74. sz. teljesülési határozat e szavaiban, „illetőleg amennyiben az elidegenítési és terhelési tilalom ily feljegyzés nélkül is már magában a bejegyzés tárgyának jogi természetében benfoglaltatik“ — amint Szladits megállapítja — éppen a dologi váromány

²³ 1880. XXXI. t. c.

²⁴ ld. mű 106 s köv. old.

²⁵ A tulajdonszerzés ipso facto beáll (kivéteklép ama alapelv alól, hogy inter vivos tulajdonátruházás csak tkvi bejegyzéssel megy végbe). Ha a várományos (B) így meg is szerezte a tulajdont, az más kérdés, hogy kerülhet ő be a tkvbe. Csak a közvetlen szerző (A) s ha az meghalt, az átadó végzéssel ez irányban is legitimálandó örökösei bekebelezési engedélyével. Mit ha meg nem adnak, pert kell indítania. (Szladits: id. m. 177. old.)

eseteire céloz, melynek tkvi bejegyzése, mint több, magában foglalja az elidegenítési és terhelési tilalmat.

S épp úgy mint elidegenítési s terhelési tilalom esetén, dologi váromány esetén sem, nem lehet az *állagot* elidegeníteni, megterhelni, még a várományi jog megszűntétől függő joghatállyal sem.

b.) Utóöröklés esetében a feltétel (időpont) beálltával a tulajdon szintén minden további átruházási cselekmény nélkül száll át az utóörökösre, — ámde utóörökös — amint az 582. sz. jogegységi határozat mondja²⁶ — „csak végrendeletben, örökösödési szerződésben vagy halálesetre szóló ajándékozási szerződésben nevezhető.“

Utóöröklésről tehát csak akkor lehet szó, ha az, ki után az ingatlan tulajdonjoga harmadik személyre (utóörökösre) száll, az ingatlan mint előörökös mortis causa címen szerezte. Dologi váromány esetén az előörökös helyzetével párhuzamos helyzetben lévő secundus rendszerint nyomban, de mindenesetre az átruházó életében, tehát inter vivos ügylettel (s nem öröklés megnyitásával) szerzett (korlátozott) tulajdont. Utóöröklés esetén öröklőképesség stb. tekintetében az öröklési jogi szabályok alkalmazandók, emitt az élők közti szerzés szabályai.

c.) Ha valakit szerződés alapján az a kötelezettség terhel, hogy a dolgot bizonyos idő (feltétel) múltán (esetén) az előző tulajdonosra, vagy másra jogügylettel átruházni tartozik, ez nem tulajdoni korlátozás,²⁷ még kevésbé dologi váromány, hanem csak egyszerű kötelem. Így van az akkor is, ha a „más“ ez igénye tkvi bejegyzéssel (visszavásárlás) „eldologiasított“. A tulajdonos ugyanis csak arra van kötelezve, hogy a dolgot vissza-eladni, egy *kötendő* szerződéssel vissza-eladni köteles, mely kötelezettségének megfelelő igény, ha tkvi bejegyzéssel biztosítatik is, — a dolog tulajdona a visszavásárlási jog alapján *ipso iure* (mint dologi váromány esetén) nem száll át. Dologi váromány esetében átruházásra, vissza-eladási szerződésre nincs szükség. —

Ha az elmondottakból következik is, széles vonásokkal megrajzoljuk a fideicommissum inter vivos esetében a közvetlen

²⁶ nem : „kimondja“

²⁷ Kolozsváry : Magyar Magánjog Tankönyve I. 75. §.

szerző (A) és az időrendben utána következő szerző (B) közti jogviszonyt.²⁸

A a dologgal B sérelmére nem rendelkezhet ;

nem pusztíthatja, rosszabbíthatja a dolgot, sőt azt karbantartani köteles²⁹ ; A által a dolog tekintetében vállalt kötelezettségek elvileg B-t nem terhelik ;

ez elv azonban ütközik a tkvi közhitelesség elvével, a két elv kiegyenlítése kép :

a) ha B joga tkvileg bejegyezve nincs, B jogát a jogait A-tól nyerő jóhiszemű szerzővel szemben nem érvényesítheti ;³⁰

b) ha B joga tkvileg be van jegyezve, az ingatlan — amint láttuk — el nem terhelhető, el nem idegeníthető s arra vonatkozólag A jogokat (p. o. bérlet, haszonbérlet stb.) csak saját tulajdonosi idejére engedélyezhet.

Közel áll A helyzete a haszonélvezőéhez, de : tulajdonos és — mint erre már fennebb utaltunk, — a várományos jogának megszűnése esetén korlátlan tulajdonossá válhat. —

Befejezésül — bár nem vagyok híve az úgynevezett „minták“-nak³¹ — a tárgyalt ügyletek még sem lévén mindennapiak, a bevezetőben I.—V. alatt közölt esetek közül egyet (IV.) kiragadva, erre vonatkozólag adok egy vázlatos „mintá“-t hangsúlyozva, hogy az csak tájékoztatásul szolgál.

„Ajándékozási szerződés,

mely X s felesége szül..... mint ajándékozó, másrészt azok önjogú gyermekei..... János..... Pál, ugyanazoknak az alulírott, mint eseti gondnok által képviselt³² kiskorú gyermeke István, mint megajándékozottak, végül X s felesége szül. ezután születendő gyermekei, mint várományosok részére

²⁸ L. Kolozsváry : Id. m. I. 348. s köv. o.

²⁹ Sanctio : kártérítés.

³⁰ Más lapra tartozik persze az ezért B által A ellen érvényesíthető kárigeny.

³¹ Nem vagyok pedig azért, mert ezek igen sokszor azt eredményezik, hogy a felek igazi akarata a „minta“ kedvéért torzítva szorítottatik be a „minta“ Procrustes-ágyába.

³² Gyámi törvény 30. §.

árvaszékének sz. határozatával kirendelt gondnok
..... közt a jelen szerződés egészét illetően
gyámhatósági jóváhagyástól feltételezetten következőleg köt-
tetett :

1. X és felesége szül..... a szödi..... s
..... sz. tkvi betétekben hrzi számok alatt foglalt
s az ők osztatlan közös tulajdonát képező tehermentes
ingatlanait összes természetes és jogi tartozékaikkal együtt
ezennel ajándékba adják — egymás közti egyenlő arányú
tulajdonokul gyermekeiknek János-, Pál- s
Istvánnak azzal a korlátozással, hogy ha az ők (ajándékozó
szülők) házasságából³³ még gyermek származik, ezek a most
elajándékozott ingatlanok tulajdonjogában János-,
Pál- s Istvánnal egyenlő arányban részesedjenek.

2. . . . elfogadják.

3. X és felesége szül..... ezennel bele-
egyezésüket nyilvánítják ahhoz, hogy az előző pontban körülírt
ingatlanokra a tulajdonjog ajándék jogcímén egymás közt
egyenlő arányban János, Pál s István
javára tkvileg bekebeleztessek, kikötik azonban, hogy egy-
idejűleg ugyanezen ingatlanokra a tkvi rdtás 131. §-a alapján
az a tulajdoni korlátozás, miszerint János, Pál
s István, ha X és felesége szül.....
házasságából rajtuk kívül még gyermek származik, ezekkel az
ingatlanok tulajdonjogában egyenlő arányban részesednek, —
tkvileg feljegyeztessék, mihez a megajándékozottak, a születendő
gyermekek gondnoka stb. ezennel kifejezetten hozzájárulnak.

4. stb.

³³ Mit szól ez ügyletkez a gyámhatóság mind X-nek, mind feleségének
nem az egymással fennálló házasságából születhető gyermekei szempontjából.
Nem tehet ellenvetést, mert ilyeneknek (pénzbenjáró,) kötelesrész iránti igénye
majd csak az öröklés megnyitkor érvényesíthető. A már meglévő köteles-
résznek is a szülő életében az ajándékozásokkal szemben egyetlen védelmi
eszköze az id. törv. szab. 4. §-a szerinti zárlat, melyre nézve I. Fabinyi id.
m. 489. old. — Egyébként I. még Terv. 2023. §. (Fabinyi id. m. 495. old.)

Felolvasás és megmagyarázás a közjegyzői rendtartás VIII. és IX. fejezetében.

Irta: *dr. Markó István*
budapesti kir. közjegyző.

Tárgyam: tanúsítványokkal — így a házassági bontóperek-
ben az 1930:XXXIV. t.-c. (Te.) 56. §-a alapján kiadott tanúsít-
vánnyal — kapcsolatban felvett jegyzőkönyveknek, nemkülönben az
1911:I. t.-c. (Pp.) 317. §-a alapján az olvasni nem tudó, vagy az
okirat nyelvét nem értő felek aláírásának, illetve kézjegyének hite-
lesítése alkalmával a hitelesítendő okiratoknak, végül azon jegyző-
könyveknek felolvasása és megmagyarázása, amelyeket a közjegyző
okiratoknak, különösen magánvégrendeleteknek az 1876:XVI. t.-c.
III. fejezetében szabályozott letétbehelyezésével kapcsolatban vett fel.
Önmaguktól kikapcsolódnak tehát a közjegyzői rendtartás (Krdt.)
VIII. fejezetében szabályozott másolatoknak, kereskedelmi és üzleti
könyvek kivonatainak, fordításoknak hitelesítése, váltók és rende-
letre szóló kereskedelmi papirok óvatolása, amelyek az 1874:XXXV.
t.-c. (Trv.) 103. §-a első bekezdésének negatív rendelkezése
folytán a fél formátlan kérelmére, jegyzőkönyv felvétele nélkül
adatnak ki.

A IX. fejezetben szabályozott letéti jegyzőkönyveket egyelőre
figyelman kívül hagyva, lássuk először a Krdt. VIII. fejezetében
szabályozott jegyzőkönyveket. Itt előre kell bocsátanom, hogy ezek,
tartalmukat illetőleg, a felek megjelölésén kívül, két részre oszla-
nak és pedig a kérelemre, amellyel a kir. közjegyző a fél által
megbízott s magára a tulajdonképeni tanúsítványra, vagyis az
eljárás tárgyát képező ténynek (péld. névalírás hitelesítése, okirat
előmutatásának, életbenlétnek, közgyűlési határozatoknak, árverési,
árlejtési és ajánlati tárgyalásoknak, sorsolásoknak tanúsítása, érte-
sítvények közlésének, közlemények elküldésének, a házassági bon-
tóperben az elhagyásnak és tartamának bizonyítása) a kir. köz-
jegyző által való közhitelű tanúsítására. Ezen ténytanúsítások meg-
egyeznek abban, hogy a fél kérelmére megindult eljárás, ellentét-
ben a közjegyzői okiratoknak mindvégig a fél akaratától függővé
tett sorsától, a fél akaratától, tetszésétől, vagy nem tetszésétől füg-
getlenül folyik le. A tanúsítványok e közös természetéből, az ügy-
menet ezen sajátosságából folyik azután, hogy a jegyzőkönyvek
két részre, a fél kérelmére s magának a ténynek tanúsítására tago-

zódhatnak. E tagozódás legplasztikusabban ott jelentkezik, ahol mint péld. az értesítvények közlésénél a fél a közjegyzőt az értesítvény megtételére levélben vagy táviratilag keresi meg (Trv. 98. §.); vagy ahol, mint péld. névaláírás hitelesítésnél, az okirat előmutatásának, valamint az életbenlét bizonyításánál, magának a ténynek, vagyis az aláírás valódiságának, az okirat felmutatásának, az életbenlétnek tanúsítása, a jegyzőkönyvön kívül, külön záradékban történik. (Trv. 92–95. §§). Hogy amott a levéllel pótoltt jegyzőkönyv felolvasásáról és megmagyarázásáról, emitt a záradéknak, a felolvasáson felül, a fél által való aláírásáról sem lehet szó, kétségtelen. Ugyanez azonban kell, hogy álljon a tanúsítványok azon fajára is, amelyeknél a tanúsítványnak a jegyzőkönyv egész tartalmát magában kell foglalnia (péld. közgyűlési határozatok és egyéb tények, így a házassági bontóperekben az elhagyásnak és tartamának tanúsításánál) és pedig a jegyzőkönyvnek azon részére, amely magát a ténynek tanúsítását, illetve leírását foglalja magában. Tekintettel most már arra, hogy a jegyzőkönyvnek ezen, legtöbbnyire folytatólagos, külön jegyzőkönyv formájában felvett részei a félnek sem jóváhagyására, sem aláírására nem szorulnak, következik, hogy a jegyzőkönyv felolvasására és megmagyarázására vonatkozó fejtegetéseim a jegyzőkönyvnek csakis a fél kérelmét magában foglaló részére vonatkoznak. Áll ez különösen a házassági bontóperben az elhagyásra és annak tartamára vonatkozó ténytanúsítás tárgyában felvett jegyzőkönyvekre, ahol a tanúkat a kir. közjegyző a Te. 56. §-a alapján a Pp.-nak az előleges bizonyításra vonatkozó szabályai szerint hallgatja ki és esketi meg.

Ami most már a VIII. fejezetben szabályozott, fenti értelemben vett jegyzőkönyvek felolvasását és megmagyarázását illeti, tekintettel a fejezet utolsó, a Trv. 105. §-ára, miszerint:

„Tanúsítványok, melyek más, mint a jelen fejezetben ...

megállapított szabályok szerint vétettek fel és állítottak ki, közokirat erejével nem bírnak;“

kétségtelen, hogy a felolvasás és megmagyarázás tekintetében első sorban e fejezet szabályai alkalmazandók. Minthogy pedig e fejezet, különösen annak a jegyzőkönyvek felvételét szabályozó 103. §-a a, jegyzőkönyvek felolvasásáról és megmagyarázásáról nem rendelkezik, arra lehetne következtetni, miszerint a jegyzőkönyvek felolvasása és megmagyarázása tekintetében a közjegyzőt mi kötelezettség sem terheli. Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül a Krdt.-nak „A közjegyző hatásköréről általában“ című, azonban e

cím dacára, a hatáskörön kívül, az okiratok bizonyító erejéről, bizonyos jogügyleteknek közjegyzői okiratba foglalásához kötött érvényességéről, végül a köziratok alakiságáról is általában rendelkező V. fejezetének 61. §-át, amely szerint:

„A közjegyző mindenekelőtt a felek akaratáról győződjék meg . . . az okiratot a feleknek olvassa fel s azokat felolvasása után beleegyezésük iránt kérdezze meg s ha szükséges, az okirat értelméről és következményeiről világosítsa fel;“

továbbá a Trv.-nek, a 663/1875. I. M. E. számú: Közjegyzői utasítás (Ku.) tárgyában kiadott rendelet 18. és 20. §§-ainak egybevetéséből alkalmazandó 79. §-ának d) pontját, mely szerint a záradéknak tartalmaznia kell:

„annak megjegyzését, hogy az okirat a felek előtt felolvasatott, vagy hogy azt a felek maguk olvasták és akaratukkal megegyezőknek találták.“

Megállapíthatjuk tehát, hogy a jegyzőkönyvek általában a.) a közjegyző által felolvasandók, vagy pedig azok maguk a felek által elolvasandók, b.) szükség esetén azok a közjegyző által megmagyarázandók. ezenfelül: c.) a felek beleegyezésük iránt a közjegyző által megkérdezendők; s kell, hogy d.) a felek az okiratot akaratukkal megegyezőknek találják.

A Trv. fentidézett 79. §. d.) pontja alapján kétségtelen, hogy ezen alakiságok közül csak az a.) és d.) pont alattiak kellékei egyszersmint a jegyzőkönyv záradékának.

Lássuk ezek után, hogy Krdt.-unk a kir. közjegyzőt ezen alakiságok közül mire kötelezi. Oly ügyfélnél, aki magyarul olvas, ír és beszél, nem vak, nem siket, nem siketnéma, nehézség nincs. A nehézség ott kezdődik s ez éppen tárgya fejtegetésemnek, ahol az ügyfél egyben-másban fogyatékos lévén, nem mindenben üti meg a normális mértéket. Jól tudjuk, hogy a Trv. a megtévesztésre nagyon is alkalmas „Okirat felvétele“ című VI-ik fejezetében, ily esetekre a 74-78. 80. §§-ok alatt kimerítő és részletes szabályokat tartalmaz, de ezek a rendelkezések, külön hivatkozás nélkül, már csak azoknak az általános szabályoktól külön fejezet által szembeállított speciális rendelkezéseire, kizárólag a közjegyzői okiratokra alkalmazandók, habár e fejezet rendelkezései közé a felek rendelkező képességének megvizsgálására és a tanúkra vonatkozó — a közjegyző által felveendő minden okira, — tehát a jegyzőkönyvre és közjegyzői okira egyformán alkalma-

zandó általános, tehát az általános részbe tartozó rendelkezések vegyültek. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy a Trv. 74-78. és 80. §§-aiban foglalt alakiságok, habár azokban a törvény a helyes „közjegyzői okirat“ helyett mindenütt csak az „okirat“ vagy „irat“ megjelölést használja, külön hivatkozás nélkül — mint a Trv. 103. §-ból kifolyólag a 80. §. esetében — a közjegyzői okiratok felvételén kívül nem alkalmazandók. De ennek megállapítása nélkül is, ezen §§-nak a jegyzőkönyvek felvételével kapcsolatban való alkalmazását erősen korlátozza, habár teljesen ki nem zárja az 1886:VII. t.-c. (novella) 21. §-ának azon rendelkezése, mely szerint:

„Okirat által való bizonyítás csak közjegyzői okirattal történhetik . . . c.) a vakok, siketnémák, olvasni nem tudó siketek, vagy írni nem tudó némák által kiállított minden okiratnál, amennyiben a jogügylet megkötésénél személyesen járnak el.“

Ezen szakasz tehát ezen egyénekre a bizonyító erő szempontjából egyrészt a jogügyletet tartalmazó okiratokra közjegyzői okirati kényszert, másrészt a VIII. fejezet tanúsítványai körében, amennyiben azok ezen egyének részéről jogügyletet, így például felmondást, ajánlatot, elfogadást stb. tartalmaznak, közjegyzői okirattal igazolt képviseleti kényszert állapít meg. Nem jogügyleteknél s a novella 24. §-a folytán váltóknál azonban ez a korlát elesik, úgy hogy ily egyéneknél is egyrészt lehetséges a jogügyletet nem tartalmazó magánokiratoknál, továbbá váltóknál az aláírásnak vagy kézjegynek közjegyzői hitelesítése, másrészt az, hogy az ily egyének a VIII. fejezet D—K pontjaiban szabályozott egyéb, részükről jogügyletet nem tartalmazó, vagy takaró tanúsítványok körében, — ahová a házassági bontóperekben a Te. 56. §-a alapján kiadható tanúsítványok is tartoznak, — személyesen járhatnak el. Számolnunk kell tehát azzal a lehetőséggel, hogy oly ügyfél kéri a közjegyző közreműködését, aki: vak, siket, néma, siketnéma. Ezen egyéneken felül — az eljárás különlegessége folytán — azonban azok is magukra vonják figyelmünket, akik írni nem tudnak s a kiknek nyelvét az eljáró kir. közjegyző nem érti. Vizsgáljuk meg tehát, hogy a VIII. fejezet körében felveendő jegyzőkönyvek, valamint névaláírásoknál a hitelesítendő okirat felolvasása és megmagyarázása tekintetében, ezen felekkel szemben a kir. közjegyzőt milyen kötelezettségek terhelik.

Lássuk először a jegyzőkönyveket. Ezek tekintetében a fenti esetekkel kapcsolatban, Krdt.-unk tárgyunkat illetőleg csak két

rendelkezést tartalmaz. Az egyiket azon felekre, kik írni nem tudnak, a másikat azokra, akiknek nyelvét a közjegyző nem érti.

Az elsőről a Trv. 103. §-ának utolsó bekezdése akként rendelkezik, miszerint ha a jelenlevők valamelyike (fél tanú, tolmács) nem tud írni, a 80. §. szabályai alkalmazandók. Ezen 80. §. pedig az ez esetben követendő eljárást a közjegyzői okiratok felvételével kapcsolatban szabályozván, kell, hogy a jegyzőkönyvek ez esetbeni alakiságai a közjegyzői okiratok alakiságaival azonosak legyenek. Ez az azonosság azonban ezen §. keretén túl, tehát az akadályozó körülmény megjelölésén, a két tanu, vagy egy közjegyző meghívásán, a jegyzőkönyvnek a fél kézjegyével ezek előtt történt ellátásán, a fél nevének ezek egyike által leendő aláírásán és a névirónak, mint ilyennek megnevezésén s ha a tanúk valamelyike nem tud, vagy nem képes írni, nevének a másik tanú által a fenti szabályoknak megfelelő aláírásán túl nem terjedhet. Tehát nem kell, hogy a jegyzőkönyv felolvasása és megmagyarázása a tanúk előtt történjék, vagy hogy a fél annak megtörténtét a tanúk előtt elismerje. De a felolvasásnak és megmagyarázásnak s ezek jegyzőkönyvbéli tanúsításának mindazon esetekben, amikor a fél bármely oknál fogva nem tud írni, meg kell történnie, bár a Pp. 317. §-a, mint alább látni fogjuk, a névaláírás hitelesítésével kapcsolatban a hitelesítendő okirat megmagyarázását illetőleg Krdt.-unktól eltérőleg, helyesen akként rendelkezik, hogy az csak az olvasni nem tudó félnek magyarázandó meg.

A másodikról, vagyis ha a közjegyző a fél nyelvét nem érti, a Trv. 93. §-ában, a névaláírások hitelesítésével kapcsolatban, csak ezen esetre szorítva, akként rendelkezik, hogy a hitelesítés ilyenkor meghiteit tolmács közbenjöttével történik. A tanúsítások ezen neménél felveendő jegyzőkönyvekkel kapcsolatban tehát, habár a fél a közjegyző által értett csak olyan nyelven beszél, amelyiken a közjegyző okiratok felvételére jogosítvánnyal nem bír, tolmács nem kell, hanem elegendő, ha a közjegyző a jegyzőkönyvet a fél nyelvén megmagyarázza s ennek megtörténtét a jegyzőkönyvben tanúsítja. Hogy a nyelvjogosítványra való hivatkozás elesik akkor, ha a közjegyző a jegyzőkönyvet a fél által értett olyan nyelven magyarázza meg, amelyre nyelvjogosítvánnyal bír, önként következik. De kövélkezik az is, hogy amennyiben ezen szakasz rendelkezése folytán tolmács alkalmazandó, a tolmácson kívül két tanú alkalmazása szükségtelen, mely esetben a felolvasás és megmagyarázás a tolmács útján, tanúk közbenjötte nélkül történik. Mi történ-

jék azonban, törvényes rendelkezés híján, a tanúsítványok egyéb körében, ha a közjegyző a fél nyelvét nem érti, vagy ha a fél csak olyan nyelven beszél, amelyikre a közjegyzőnek jogosítványa van, vagy ha nincs, de a közjegyző a fél nyelvét megérti. E két utóbbi esetben, miután a közjegyző a felolvasás és megmagyarázás kötelezettségeinek, törvényes rendelkezés híján is, eleget tud tenni, nyilvánvaló, hogy a tanúsítványok egyéb körében is a névaláíráshitelesítési jegyzőkönyvvel kapcsolatban fentebb elmondottak alkalmazandók. A harmadik esetben, vagyis ha a közjegyző a fél nyelvét nem érti, törvényes rendelkezés híján, azt az álláspontot kell elfoglalnunk, miszerint a közjegyző a jegyzőkönyv felolvasása és megmagyarázása tekintetében előirt kötelezettségeinek eleget tesz már akkor is, ha ezen tények nem meghitelt tolmács, de a fél nyelvét értő egyén közbenjöttével történnek. Ily egyén közreműködését elsősorban nem is a felolvasás és megmagyarázás tekintete, hanem az teszi szükségessé, hogy enélkül — a kölcsönös megértés hiánya folytán — a közjegyző el nem járhatna. Ha azonban a fél akarata bármely más módon, pld. magával hozott, a közjegyző által értett nyelven fogalmazott irat segítségével megállapítható, az ily módon felvett jegyzőkönyvek, azok felolvasása és megmagyarázásának hiánya okából, nem feltétlenül érvénytelenek, mert ha azok a fél bármilyen módon kikutatott akaratának megfelelnek, bár szabálytalanok, mint közokiratok mégis érvényesek lehetnek. És pedig nemcsak azért, mert a tanúsítványok egyik legfontosabb neménél, az értesítvények közlésénél a Trv. 98. §-a alapján, a fél a közjegyzőt levél útján is megkeresheti, mely esetben a jegyzőkönyv felolvasásáról és megmagyarázásáról sem lehet szó, hanem főleg azért, mert a felolvasás és megmagyarázás — mint alább látni fogjuk — a közjegyzői okiratokhoz hasonlóan, a jegyzőkönyveknek sem lényeges kelléke.

Ezen 80. és 93. §§. azonban nemcsak az általuk tárgyalt alakiságok körében, hanem általában, a VIII. fejezet alapján felveendő jegyzőkönyvek egyéb alakiságai tekintetében is, jelentőséggel bírnak, mert ezen §§. mint az általános szabály alóli kivételek, ismét hangsúlyozzák, miszerint a Trv. 74—77 §§.-ai — legyen bár a fél vak, siket, néma, vagy siketnéma, a jegyzőkönyvek felvételével kapcsolatban nem alkalmazhatók. A dolog egyszerűsítése céljából vegyük most már azt az esetet, ha a fél magyarul ír és a magyar nyelvet érti. Ilyen féllal szemben, ha történetesen vak, siket, néma, vagy siketnéma, mi az eljárás? A fent elmondottakból

szabályként felállíthatjuk, miszerint e jegyzőkönyveknél, ezen esetek bármelyikében, tanura szükség nincs, mert két tanunak ily esetekben való alkalmazását, a közjegyzői okiratokra vonatkozó és csak ezekre alkalmazható 74.—78. §§-on kívül, a közjegyzői rendtartás elő nem írja. Hogy feleljen meg most már a közjegyző ezen felekkel szemben a jegyzőkönyvek felolvasása és megmagyarázása tekintetében előirt, fent a.—d. alatt felsorolt, kötelezettségeinek? Minthogy az okiratnak a közjegyző által való felolvasását, még a közjegyzői okiratoknál is, teljesen helyettesíti annak a fél által való elolvasása (Trv. 79. §. d. pont), megállapíthatjuk, hogy, ezekben az esetekben, amennyiben a közjegyző, a fenti felek valamelyikével szemben, ezeknek, tehát a fenti a. pontban körülirt alakiságok egyikének, a c. d. alattiak, habár csak formátlan betartásával eleget tud tenni, ezen ténnyel és annak jegyzőkönyvbe való foglalásával az előirt alakiságoknak minden tekintetben megfelelt. Tehát a jegyzőkönyv a vaknak és a némának felolvasandó, a siket és siketnéma által pedig amennyiben olvasni tud, általa elolvasandó. Ha olvasni sem tud, a közjegyző a végből, hogy magát a féllal, ez pedig magát a közjegyzővel megértesse, oly bizalmi személy meghívásától, akinek jelbeszédét a siket, vagy siketnéma megérti, el nem tekinthet, ha, a minden ügködés előfeltételét képező, s a Trv. 61. §.-ában előirt, a felek akaratának kipuhatólására vonatkozó kötelezettségének eleget akar tenni. E bizalmi személy meghívásával tehát ily esetben a közjegyző nem a törvény 76. illetve 78. §.-ában előirt alakiságnak, hanem az ügködés előfeltételének általában tesz eleget, amiből szintén következik, hogy a közjegyzői okiratok ez esetekben előirt különös alakiságaira, így mint már fentebb láttuk, két tanúra, a 78. §. esetében pedig, a már meghívott bizalmi személyen felül második bizalmi személyre szükség nincsen. Ily bizalmi személy nélkül a közjegyző, az akaratkijelentés lehetlensége miatt, közvetlenül el sem járhatna, hanem kénytelen volna a tanúsítvány kiállításánál közjegyzői okirattal igazolt meghatalmazott közbenjárását igénybe venni. Ez azonban közvetve a novella 21. §. c. pontjában felállított korlát indokolatlan és tarthatatlan további szűkítésére vezetne, illetve pld. lehetlenné tenné, hogy az ily egyének, a novella 24. §.-ában a közokirati kényszer alól kivett váltónyilatkozatuk alatti aláírásaikat, ha pedig írni, testi fogyatkozás miatt, nem tudnak, keresztvonásukat — a váltótörvény 104. §-ban érvényességi feltételként előirt — közjegyzői hitelesítéssel láttattassák el. De — ha ügyletről nincs szó — a tanúsítások egyéb ese-

teiben is, az ilyen ügyfélnek a közvetlen eljárásból való kirekesztése és közjegyzői okirat által igazolt meghatalmazottal való helyettesítése, — akkor, amidőn a meghatalmazásnak a tanusítványhoz csatolása a novella 25. §.-a folytán felesleges, a közjegyzői okirathoz csatolása pedig a Trv. 68. §.-a alapján sem lényeges, — egyrészt teljesen indokolatlan, másrészt, a költségzaporításon felül, csak megnehezítené és körülményessé tenné az eljárást oly ügyben, amelynél, mint alább látni fogjuk, a súlypont nem az ügyfél ténykedésén, hanem a közjegyző eljárásán és észleleteinek közhitelű tanusításán nyugszik. Viszont, amennyiben a felveendő tanusítvánnyal kapcsolatban, a novella 21. §.-ának c. pontjában felsorolt egyéneknek, tehát a vakoknak, siketnémáknak, az olvasni nem tudó siketeknek és az írni nem tudó némáknak, váltón kívüli, valamely ügyletéről van szó, a melynél személyesen, közvetlenül el nem járhatnak, hanem közjegyzői okirattal igazolt képviselő eljárására szorulnak, — a meghatalmazásnak a jegyzőkönyvhöz való csatolása ez esetben sem kelléke a tanusítvány jegyzőkönyvének. És pedig nemcsak Krdt.-unk fentebb ismertetett §§.-ai folytán, hanem azért is, mert a közjegyző ténytanusítása és annak alakszerűségei kell, hogy függetlenek legyenek a közjegyzői okiratba foglalt meghatalmazásnak a jegyzőkönyvhöz való csatolásától akkor, amidőn maga a meghatalmazás, a novella 21. §.-a folytán, nemcsak közjegyzői okirattal, hanem tanukkal is bizonyítható. Amiből következik, hogy, nemcsak ezen esetekkel kapcsolatban, hanem általában, az ilyen meghatalmazást nem tartalmazó jegyzőkönyv és az annak alapján kiadott tanusítvány kifogástalan alakszerűsége kétségtelen. Áll ez a Te. 56. §.-a alapján kiadható tanusítványokra is, amelyeknél, a kir. közjegyző előtti eljárás céljából, meghatalmazás kiállítására, hitelesítésére és a tanusítvány jegyzőkönyvéhez való csatolására, más tanusítványokhoz hasonlóan, szükség nincsen. És pedig nemcsak azért, mert a meghatalmazásoknak közjegyzői vagy birói hitelesítését a Te. 54. §.-a, egybevetve a Pp. 643. §.-ával, csakis az ügyvéd részére, kifejezetten házassági per vitelére adott meghatalmazásnál írja elő, hanem főleg azért, mert a Te. 56. §.-ának, cikkem elején ismertetett rendelkezése folytán, a Pp.-nek szabályai csak magának a tanunak kihallgatására és megesketésére alkalmazhatók, miből következik, hogy minden egyéb tekintetben, tehát a félnek meghatalmazott által való képviseltetése, s a meghatalmazásnak a jegyzőkönyvhöz csatolása, vagy nem csatolása kérdésében,

egyedül a közjegyzői rendtartás s annak e tekintetben fentebb ismertetett negatív rendelkezése lehet irányadó.

Áttérve most már a kézjegyeknek, vagy keresztvonásoknak, valamint vakok aláírásának hitelesítése alkalmával a közjegyzőnek a hitelesítendő okirat felolvasása és megmagyarázása tekintetében Krdt.-unkban előírt kötelezettségeire, legelőször is meg kell állapítani, miszerint a novella 27. §.-ának a hitelesítendő okirat felolvasására és megmagyarázására vonatkozó szabályait s ezek között azt az alig indokolható rendelkezést, mely szerint az okirat, kézjegyek hitelesítése esetén, akkor is felolvasandó és megmagyarázandó, ha a kiállító olvasni tud, de írni esetleg csak időlegesen nem képes, a Pp. 317. §.-a hatályon kívül helyezte azon rendelkezésével, miszeint:

„Ha a kiállító olvasni nem tud, vagy az okirat nyelvét nem érti, szükséges . . . hogy a jelenlevő tanúk vagy a hitelesítő személy az okirat tartalmát a kiállítónak az általa értett nyelven megmagyarázzák és hogy ez megtörtént, az okiraton, illetőleg a hitelesítési záradékban tanusítsák.“

Amiből következik először, hogy a hitelesítendő okirat felolvasása elmaradhat, ha egyébként annak tartalma a közjegyző által megmagyaráztatik. Továbbá, hogy, amennyiben a kiállító olvasni tud, bár siket, néma, vagy siketnéma, de írni bármily okból nem képes, vagy nem tud, — amennyiben a novella 21. §.-ának c. pontja a hitelesítést ki nem zárja, — a közjegyzőt a megmagyarázás tekintetében, sem a záradékban való tanusítást illetőleg, sem egyébként, kötelezettség nem terheli. Ha azonban a kiállító, bármily okból, olvasni nem képes, vagy nem tud, habár nevét leírni tudja, — ismét a novella 21. §.-a c.) pontjának esetein kívül, — a megmagyarázás, s annak a záradékban való tanusítása, a névaláírás, illetve kézjegy hitelesítésének egyik alaki kelléke. Ezen előírások teljesítése csak ott okozhat nehézséget, ha a kiállító siket, vagy siketnéma. A követendő eljárás azonban ez esetben sem lehet más, mint amelyet fentebb, az ilyen egyénekkal felveendő jegyzőkönyvek kapcsán, már elmondottunk. Vagyis odajutottunk ismét, hogy kénytelenek vagyunk az alaki törvényeknél követendő szigorú törvényt magyarázat ellenére, az eljárási szabályt abból a VI-ik fejezetből meríteni, amelyben, mint azt többször kimutattuk, csak közjegyzői okiratokra vonatkozó szabályok foglaltatnának és a jegyzőkönyv felvételénél alkalmazott bizalmi személy közreműködését

a hitelesítendő okirat megmagyarázása körül is, az ügymenetnek a záradékban való egyidejű fixirozása mellett, igénybe venni.

Mint a fentidézett törvényszövegből láthatjuk, közjegyzői rendtartásunkkal ellentétben, az új Pp. a megmagyarázást, s annak a hitelesítési záradékban való tanusítását az esetben is előírja, ha a fél az okirat nyelvét nem érti. Ebből, egybevetve a Trv. 93. §-ával, következik, hogy a megmagyarázás stb . . . hiteles tolmács közbenjötté nélkül történhetik, ha, a fél nyelvét értő közjegyző előtt, a fél olyan, általa nem értett nyelvű okiratot akar aláírni, amelynek nyelvét a közjegyző érti, bár arra nyelvjogositványa nincs. Ha viszont a fél, az általa értett nyelvű okiratot hitelesíttetni akarja, habár a közjegyző sem a fél, sem az okirat nyelvét nem érti, a hiteles tolmács alkalmazásán kívül, a közjegyzőnek sem a záradékot, sem természetesen a megmagyarázást illetőleg, nincs semmiféle kötelezettsége. Ha ellenben a fél, a nyelvét egyébként értő közjegyző előtt, oly okiratot akar aláírni, amelynek nyelvét sem a közjegyző, sem a fél nem érti, a megmagyarázás, hiteles tolmács alkalmazása nélkül, az okirat aláírásánál alkalmazott, az okirat nyelvét értő tanuk közbenjöttével, s ennek a hitelesítési záradékban való tanusításával, de azon kívül, magán az okiraton is történhetik, mert a felhívott szakasz, a megmagyarázást illetőleg, különbséget a tanúk és a hitelesítő személy között nem tesz.

Hátra van még az okiratoknak és értékneműeknek a IX. fejezetben szabályozott őrizetbevétele. Ezen fejezetbe tartozó jegyzőkönyvek, a letevő ügyfelek körét illetőleg, négy csoportba oszthatók. És pedig :

1. első csoportba tartoznak oly okiratoknak, adósleveleknek és váltóknak őrizet alá vétele, amelyek valamely ügylettel nem kapcsolatosak ;

2. a másodikba : a.) ilyen okiratoknak valamely ügylettel kapcsolatos ; b.) továbbá készpénznek, közhiteli és egyéb értékpapiroknak letétele. E két, a.) b.) alatti csoportot nem a letevő ügyfelek köre, hanem alakilag, tárgyukat kevésbé érdeklő, az a különbség választja el, hogy a b.) alattiak a közjegyző által csak ideiglenesen, közjegyzői okirat felvételével kapcsolatban, azzal a rendeltetéssel vehetők át, hogy azok bizonyos személynek, vagy hatóságnak kiszolgáltassanak.

3. Harmadikba : zárt végrendeleteknek, nem az 1876 : XVI. t.-c. III. fejezete szerinti, őrizetbe vétele ;

4. negyedikbe : írásbeli magánvégrendeletnek, az 1876 : XVI.

t.-c. III. fejezetében szabályozott, letétele tartozik. Ez utóbbit az 1. —3.) alattiaktól az is elválasztván, hogy míg emezeknél a félnek a közjegyző előtti megjelenését és a jegyzőkönyv felvételét, a Trv. 106. §-a szerint, a posta útján való küldés és a levél pótolja, — amannál a félnek személyes megjelenését és jegyzőkönyvnek felvételét az 1876 : XVI. t.-c. 23. §-a az eljárás nélkülözhetetlen alakiságává minősíti.

Az ügyfelek körét illetőleg, a legtágabb, az 1) csoportba tartozó letéteknél a személyes közreműködésből sem a vakok, sem a siketnémák, sem az olvasni nem tudó siketek, sem az írni nem tudó némák nincsenek kizárva. A 2) csoportba tartozó letéteknél a most felsoroltak, a Novella 21. §-ának c. pontjára való tekintettel, személyesen el nem járhatnak, hanem közjegyzői okirattal igazolt meghatalmazott közbenjárására szorulnak. A 3) csoportban felsorolt letéteknél a személyes közbenjárás lehetőségét, még közjegyzői okirattal igazolt meghatalmazott közbeiktatásával is az előbbieneken kívül, az írni és olvasni tudó némákra is ugyancsak a fentidézett törvényhely, egybevetve az 1876 : XVI. t.-c. 21. §-ának második bekezdésével, zárja ki.* Mig a 4) csoportba sorozott

* Tudatosan tértem el a Kuriának 9858/94. sz. döntvényében foglalt törvényt magyarázattól, amely szerint vakok és olvasni nem tudó siketek írásbeli magánvégrendeletet tehetnek. Eltekintve attól, hogy e törvényt magyarázat folytán felvehető magánvégrendeleteknél az 1876 : XVI. t.-c. 6. §-ában kötelezően előírt felolvasás a siketeknél; az okiratnak, mint saját végrendeletének elismerése pedig a vakoknál semmi jelentőséggel és komolysággal nem bíró formalitássá süllyed, — a törvénynek ilyen magyarázata ahhoz a lehetetlen eredményhez vezet, hogy az olvasni nem tudó siketek és a vakok írásbeli magánvégrendeletet tehetnek, holott ugyanezek élők közötti ügyleteinek, pld. egy meghatalmazásnak okirati bizonyításához közjegyzői okirat szükséges. Az ilyen eredményhez vezető törvényt magyarázat, bármily okoskodáson nyugodjék is, tarthatatlan. Ugyanis a vakok és olvasni nem tudó siketek magán- és szóbeli végrendeleteinek érvényességét az 1876 : XVI. t.-c. 21. §-a kifejezetten ki nem mondta, hanem csak közvetve azáltal, hogy a némák és siketnémák végrendeleteire kötelező közokirati formát írt elő. Az ilyen, habár különös törvényen nyugvó, a contrario következtetésnek azonban csak annyiban és addig lehet törvényrontó ereje, amíg a vele szemben álló általános jogszabály, ellentétes rendelkezéseivel fogva, meg nem állhat. Tényleg, az 1876 : XVI. t.-c. 21. §-a a Trv. 54. §. d) pontjának az olvasni nem tudó siketek és vakok végrendeleteire vonatkozó, annak érvényességét közjegyzői okirathoz fűző ellentétes rendelkezéseit hatályon kívül helyezte. Ámde abból, hogy a novella 21. §-ának c) pontja a Trv. 54. §-ának d) pontja helyébe lépett, annak a végrendeletekre vonatkozó hatályosságát kizárni nem lehet. Nem pedig azért, mert döntő csak az, vajjon a novella 21. §. c) pontjának a jogügyletekre vonatkozó általános

letétnél úgy a személyes közbenjárást, mint pedig közjegyzői okirattal igazolt képviselő közbeiktatását, az eddig idézett törvényhelyek az összes fentebb elősoroltakra; — azon felekre, akik írni és olvasni nem tudnak, a sajátkezű aláírást feltétlenül megkövetelő 1876: XVI. t.-c. 23. §-a; — azon felekre pedig, akiknek nyelvét a közjegyző nem érti, a tolmács fogalmát egyáltalában nem ismerő, s a végrendelező nyelvét nem értőket minden, még a kiváltságos végrendeletek alkotásából is kirekesztő, 1876: XVI. t.-c. kell, hogy, az eljárás egyébkénti lehetetlenségén felül, egymaga is kizárja akkor, amidőn Krdt.-unk a letétekkel kapcsolatban semmiféle, így a 93. §-hoz hasonló intézkedést sem tartalmaz.

Láthatjuk tehát, hogy tárgyunkat, vagyis a jegyzőkönyvek felolvasását és megmagyarázását illetőleg, a közjegyzői letétek e különböző fajai, természetüknél fogva, azáltal, hogy a letévők köréből mind nagyobb és nagyobb kört zárnak ki, a felvehető jegyző-

rendelezései a végrendeletekre is hatályosan megállhatnak-e az 1876: XVI. t.-c. 21. §-ának rendelkezései mellett. A Trv. 54. §-ának hatályossága alatt ugyanis úgy az 1876: XVI. t.-c. 21. §-a, mint a Trv. 54. §-a a jogügylet érvényességét a közjegyzői formától tették függővé. De míg ez utóbbi a vakok és olvasni nem tudó siketek összes jogügyleteinek érvényességét közjegyzői okirathoz kötötte, az 1876: XVI. t.-c. 21. §-a azáltal, hogy ugyanezt, a végrendeleteket illetőleg, csak a némáknál és a siketnémáknál követelte meg, a vakok és az olvasni nem tudó siketek végrendeleteinek érvényességét a közjegyzői okirati kényszer alól felmentette. Ezzel szemben a novella 21. §-ának c) pontja ugyanezekkel szemben nem a jogügylet érvényességének, hanem az okirattal való bizonyítás feltételeként követelvén meg a közjegyzői okiratot, következik, hogy, e személyek jogérvényesnek elismert szóbeli végrendeletei mellett, csupán ezek írásbeli végrendeletét köti közjegyzői formához. Hogy pedig ily törvényes szabályozás az 1876: XVI. t.-c. 21. §-ának ugyanezen személyekre vonatkozó negatív, s csupán a némákra és siketnémákra kötelező közokirati formát előíró pozitív rendelkezései mellett megállhatnak, kétséget nem szenved. Emellett csak így érhetjük el a vakok, siketnémák, siketek és némák fogyatékosaihoz alkalmazkodó, ezek kiegyenlítésére az alakiságok fokozatos szűkítésével és tágításával reagáló az élet követelményeinek megfelelő helyes végrendeleti formát. A némák és siketnémák e szerint, ha írni olvasni tudnak is, csak közvégrendeletet (1876: XVI. t.-c. 21. §.); a siketek, ha olvasni nem tudnak és a vakok szóbeli végrendeletet és az írásbeli magánvégrendelet kizárásával, csak közvégrendeletet; siketek, ha olvasni tudnak úgy szóbeli, mint írásbeli magánvégrendeletet tehetnek (Novella 21. §. c) pont). A szóbeli végrendelet a beszédre képtelenek körében, a magánvégrendelet pedig azok körében van kizárva, akikkel szemben a magánvégrendelet alakiságai vagy egyáltalában (olvasni nem tudó siketknél az 1876: XVI. t.-c. 6. §-ában előírt felolvasás), vagy csak bizonyos fellevések mellett (pld. hogy a végrendelet azonosságát illetőleg a vak nem tévedett) tarthatók be.

könyvek körét s ezzel azok alakiságát is fokozatosan mind kisebb és kisebb körre szorítják. Ez azonban nem zárja ki, hogy e jegyzőkönyvek összeségére meg ne állapítsuk, miszerint, — tekintettel arra, hogy Krdt.-unk IX. fejezete, a VIII-ik fejezethez hasonlóan, a jegyzőkönyvek felolvasása és megmagyarázása tekintetében semmiféle rendelkezést nem tartalmaz, s viszont a Krdt. utasítására felveendő minden jegyzőkönyv alakiságáról általában rendelkező Ku. 20. §-a, továbbá Krdt.-unk általános része itt is, minden egyéb alakiság kizárásával, egyedül alkalmazandók, — ezen IX. fejezet jegyzőkönyveinek felolvasása és megmagyarázása terén a közjegyzőt, két kivétellel, a Krdt. VIII. fejezetéhez hasonló kötelezettségek terhelik. Az egyik kivétel, ha a fél nem tud, vagy nem képes írni, amikor két tanura, — a másik, ha a közjegyző a fél nyelvét nem érti, amikor, — a névaláíráshitelesítési jegyzőkönyvekkel ellentétben, hasonlóan a VIII. fejezet többi jegyzőkönyveihez, — meghitelt tolmács közbenjöttére nincs szükség, minthogy a IX. fejezet rendelkezései közt az első esetben a Trv. 80. §-ára való hivatkozást, a másodikban pedig a Trv. 93. §-hoz hasonló rendelkezést nem találunk. Miből következik, hogy a IX. fejezet jegyzőkönyveinél, — amennyiben a fenti megállapításaink annak felvételét ki nem zárják, — ha a fél nem tud, vagy nem képes írni, elegendő, ha a közjegyző a jegyzőkönyvet a félnek tanúk alkalmazása nélkül felolvassa, megmagyarázza s a fél kéjgye mellett, nevének aláírása után, magát mint névirót megnevezi. Viszont, ha a közjegyző a fél nyelvét nem érti, elegendő, ha a jegyzőkönyv a fél nyelvét értő egyén közbenjöttével, vagy a fél akaratának bármely más módon történt kipuhatolása mellett, e körülményeknek a jegyzőkönyvben történt egyidejű feltüntetésével vétetik fel.

De Krdt.-unk értelmében, a VIII. és IX. fejezettel kapcsolatban, szükség van-e egyáltalában a jegyzőkönyvek felolvasására és megmagyarázására oly értelemben, hogy annak elmaradása a tanúsítvány, illetve a letét érvénytelenségét vonja maga után. Erre a kérdésre határozott nemmel kell felelnünk. A tanúsítványokat illetőleg nem csak azért, — mint azt az eddigiekből is már láttuk, — mert, a Trv. 105. §-a szerint, közokirat erejével csak az a tanúsítvány nem bír, amely nem a VIII. fejezetben megállapított szabályok szerint vétetett fel, s ezek között olyan szabályt, amely a jegyzőkönyvek felolvasását és megmagyarázását parancsolná, még a jegyzőkönyvek tartalmát előíró 103. §. rendelkezései között sem

találunk; — a letéteket illetőleg pedig nemcsak azért, mert a IX. fejezet szabályai között a 105. §-hoz hasonló olyan rendelkezést, amely a IX. fejezet valamely rendelkezésének be nem tartása folytán a letét érvénytelenségét vonná maga után, nem találunk, — hanem főleg azért, mert a felolvasás és a megmagyarázás a közjegyzői okiratnak sem lényeges kelléke.* A Trv.-nek sanctiókról rendelkező 68. §-a ugyanis, az általános részben foglalt s a felolvasásról stb. rendelkező 61. §-t nem sorolja azon alakiságok közzé, amelyeknek elmaradása a közjegyzői okirat érvénytelenségét vonná maga után. De míg „a felolvasásnak stb. elmulasztása a közokirati erőt nem alterálja, ha csak ezekről az alakszerűségekről az, hogy megtartattak az okiratban tanúsítva lett, míg ha ez a tanúsítás hiányzik, a közokirat érvénytelen, bár az illető eljárási alakszerűségek megtartottak volt legyen“,* — addig a tanusítványok és letétek körében a jegyzőkönyvek felolvasása és megmagyarázása, továbbá ennek a jegyzőkönyvben való tanusítása a jegyzőkönyvnek nem lényeges kelléke, sőt a törvény szerint ez utóbbi egyáltalában nem kelléke. Úgy hogy, a közjegyzői okiratokkal ellentétben, míg a jegyzőkönyvek felolvasása stb. a Trv. 61. §-ában, bár nem lényeges kellékként, előirt alakszerűség, addig annak a jegyzőkönyvben való tanusítása, a Ku. 20. §-a nélkül, a jegyzőkönyvnek még kelléke sem volna. Megállapíthatjuk tehát, hogy a VIII. és IX. fejezet körében felveendő jegyzőkönyvek felolvasása és megmagyarázása a Krdt.-ban, míg annak a jegyzőkönyvben való tanusítása a Ku.-ban előirt alakszerűség ugyan, de ezek bármelyikének elmulasztása a közokirati erőt nem feltétlenül érinti.

Ha már most, az olvasni nem tudó, vagy az okirat nyelvét nem értő felek névaláírásának és kézjegyének hitelesítésével kapcsolatban, a hitelesítendő okirat megmagyarázása és a megmagyarázás tényének a hitelesítési záradékban való tanusítását illető alaki kellékek tekintetében ugyanezt a kérdést, vagyis azt a kérdést felvetjük, vajjon ezen alakiságok valamelyikének elmaradása a hitelesítésnek érvénytelenségét vonja-e maga után, — ugyancsak mással, mint határozott nemmel itt sem felelhetünk. És pedig azért, mert a Pp. 318 §-a a 317 §-ban felállított alaki kellékek megsértésének sanctióját ki nem mondja, hanem az ilyen magánokirat bizonyító erejének

* L. Jogi lexikon Dr. Charmant Oszkár „Kir. közjegyző“ 4. A. alatti fejtegetéseit

* L. ugyanott.

mérlegelését a bíró szabad belátására bizza. Ezzel a Pp. véget vetett Krdt.-unk előbbi, azon viszás rendelkezésének, amely szerint maga a felolvasás és megmagyarázás a tanusítás nem lényeges, míg annak a hitelesítési záradékban való tanusítása a tanusítás lényeges kelléke, amannak elmulasztása nem feltétlen, emezé feltétlen érvénytelenségi ok.

Fennálló törvényeink szerint ez a helyzet. De van-e szükség különösen a tanusítványok és letétek jegyzőkönyveit illetőleg az alakiságok ilyen ága — bogazatára? Nem felelne-e meg egy, ennél egyszerűbb rendszer? Nézzük meg e célból a magyar Krdt. mintájául szolgáló osztrák közjegyzői rendtartás vonatkozó szakaszait. Ezekből, nevezetesen a III. és V. fejezet szakaszaiból megállapíthatjuk, hogy, tárgyunkat, vagyis a tanusítványok és letétek jegyzőkönyveinek felolvasását és megmagyarázását illetőleg, ezekben a fejezetekben, a fél lényeges alakszerűségként megkövetelt aláírásán kívül, e jegyzőkönyvek felolvasásáról, megmagyarázásáról, jóváhagyásáról, Krdt.-unk VIII. IX. fejezeteihez hasonlóan, semmiféle intézkedés nincs. A különbség mindössze az, hogy míg Krdt.-unk, az általános részben felvett, azonban voltaképen a közjegyzői okiratok felvételéről rendelkező VI. fejezetbe tartozó, 61. §-ában, az okirat felolvasását, megmagyarázását, s annak a fél által történt jóváhagyását, bár nem lényeges kellékként, előírja, — addig az osztrák közjegyzői rendtartásban a mi 61. §-unkhoz hasonló, a tanusítványi és letéti jegyzőkönyvekre alkalmazható rendelkezést nem találunk. Ez által az osztrák közjegyzői rendtartás, az eljárás észszerű leegyszerűsítésével, minden kétértelműség kizárásával, Krdt.-unk ingadozó, kétértelmű, nehézkes, kinek ilyen, kinek amolyan eljárását eredményező 61. §-ával szemben, elérte azt, hogy úgy a tanusítványok, mint a letétek jegyzőkönyvei minden formalitástól és záradéktól mentesen, csak a fél aláírására szorulnak.

Még tovább mennek e tekintetben a német közjegyzői rendtartások, a melyeknél, pld. a porosznál, a másolatokhoz, könyvki vonatokhoz, fordításokhoz és a váltó óvásokhoz hasonlóan, a névaláírás-hitelesítések, az okirat előmutatása időpontjának, valamint az életbenlétnek igazolásáról kiállított tanusítványok, a fél, jegyzőkönyv felvétele nélküli, formátlan kérelmére adatnak ki. Tehát sem felolvasás, sem megmagyarázás, sem aláírás. Lehet, hogy tulajdajás. De a tanusítványok lényegének mindenesetre jobban megfelelő, mint a mi zeg-zugos eljárásunk. Mert mik is ezek a tanusítványok? Adolf Weissler „Das Notariat der preussischen Monarchie“ című munkája szerint: „Zeugniss ist die Urkunde, die lediglich

einen Bericht des Notars enthält, also durch den Notar allein zu Stande gebracht wird, im Gegensatz zur Parteiurkunde, die nur unter Mitwirkung der Partei zu Stande kommen kann . . . Der Unterschied zwischen einer Parteiurkunde und einem Zeugniss liegt darin, das dort die Partei, hier der Notar berichtet; der Unterschied zwischen einer Parteiurkunde über einer Partei-handlung und einem Zeugniss über eine solche, darin, das dort die Partei Subject der Urkundhandlung, hier Object der Beobachtung ist, das sie dort ihre Handlung durch Unterschrift bekräftigt, hier der Notar ihre Handlung einfach berichtet, das dort die Beurkundung nicht ohne, hier auch gegen den Willen der Partei vor sich gehen kann.“ Ezen megállapítások helyessége alig vitatható, s megmutatja az irányt, melyen haladnunk kell. Ennek kitűzése nem e cikk feladata. De, hogy a közjegyzői törvény dohos épülete nemcsak tatarozásra, hanem tágasabb helyiségeket, világosságot és friss levegőt biztosító berendezésekre szorul, — kétségtelen.

Magyar nemzetközi magánjog és jogsegély örökösödési ügyekben.

Irta: *dr. Krenner Zoltán* volt lippai kir. közjegyző.

A nemzeti művelődés és a vagyoni emelkedés folyamata a külfölddel való érintkezésnek olyan sűrűsödését hozza magával, melynek folytán aktualitást nyer az érintkezés tételes jogi szabályozása. A nemzetközi magánjog szabályainak ismerete mindig fontos volt a gyakorlati jogász (bíró, közjegyző, ügyvéd) részére, de különösen fontos a trianoni békeparancs óta, mely nemcsak külföldiekké tette a magyar honosok nagy részét és megcsonkításunk által külfölddé a Nagymagyarország kétharmad részét, hanem szétrombolta a történelmi hagyományokkal megszentelt politikai Magyarország egységén felül azt a nemzetközi hálózatot is, mely minket a külfölddel és a külföldieket velünk összekapcsolta. Ez a békeparancs nemcsak a Szövetséges és Társult Hatalmaknak azokat a szerződéseit szüntette meg, melyek bizonyos jogi viszonyokat és helyzeteket, függő kérdéseket, státuspereket és eljárási szabályokat rendeztek, hanem megszüntnek jelentette ki a Magyarország és szövetségesei között 1914. augusztus 1-e után kötött nemzetközi

szerződéseket is. Bár későbbben a korábbi nemzetközi jogi vonatkozású szerződések tulnyomó része (hágai jogsegély-, egyezmény, berni egyezmény stb.) újra hatályba lépett, nekünk magyar közjegyzőknek újra egybe kell állítani az örökösödési ügyekben fennálló nemzetközi magyar magánjog és a jogsegély szabályait, hogy ezeknek a szabályoknak tökéletes ismeretével, valamint a megfelelő külföldi öröklési szabályokra való hivatkozással s az alaki és anyagi viszonyosság szabályainak, törvényeinek tudatával a pereket megelőző igazi hivatásunkat teljesen érvényre juttathassuk.

Különös fontosságú a trianoni szerződéssel megszaportott külföldi honosoknak magyar igazságügyi, közigazgatási területen maradt hagyatékának és a magyar honosoknak a megnagyobbodott külföldön létező hagyatékának rendezésére vonatkozó jogszabályok ismerete, különösen a viszonyosság szempontjából, valamint fontos az örökösödési eljárásban is felhasználható okiratok alakszerűségére, végül az örökösödési eljárás folyamán szükségessé váló idézések eszközzésére vonatkozó tételes intézkedések egybeállítása.

Az általános nemzetközi magánjog a római jog alaptételét a hagyaték összességének egységes háramlását (universalis successio) elenyészti, a hagyatéki vagyont ingó és ingatlan minősége szerint megosztja és felállítja azt a jogszabályt, mely szerint a külföldi után való öröklést az örökhagyó honi törvényei (lex domicilii) szabályozzák, azonban az ingatlanokra vonatkozó jogviszonyok tekintetében minden állam saját törvényeit (lex rei sitae) alkalmazza, tehát a jogalany halála esetében is és így magyar honosnak külföldön levő ingatlana tekintetében az örökösödési eljárást a külföldi állam magának tartja fenn, csakugy mint csak a magyar állam juriszdikciója érvényes a külföldi honosnak magyar területen levő ingatlan vagyona tekintetében. Az eredmény a hagyatékok megosztása: quot sunt bona diversis territoris obnoxia, tot sunt patrimonia és a területek szerint különböző öröklési jogok ismeretének szüksége.

A magyar honosok külföldön és az idegen honosnak Magyarországon létező vagyonának örökösödés útján való háramlása tekintetében érvényben levő alaki és anyagi jogszabályok az alábbiakban vannak csoportosítva, ehelyütt is megjegyezve és szem előtt tartva, hogy az öröklési jogoknak érvényesítése és a megnyílt örökségek birtokbavétele, röviden tehát az örökösö-

dési eljárás az ipso jure öröklés elvi alapján áll és így az alábbi tételek csakis azokat az eseteket szabályozzák, amikor a hagyaték megszerzéséhez és birtokbavételéhez, a jogutódlások kötelező szabályozásához és nyilvánkönyvi bejegyzéséhez a különös védelemre és gondoskodásra szoruló érdekek megóvása végett birói vagy egyéb hatósági beavatkozás szükséges.

I. Magyar honos külföldön levő ingó hagyatéka tekintetében az örökösödési eljárásra a magyar bíróság nem illetékes.

Ez az általános szabály és ez alul kivételt állapít meg az Öe. 8. §-a, mely nemzetközi szerződés vagy viszonyon alapuló gyakorlat alapján a külföldön hátrahagyott ingó hagyaték tárgyalását a hazai bíróságok hatáskörébe tartozónak ismeri el. Az érvényben levő nemzetközi szerződések szerint „a szerződő felek egyikének állampolgára után a másik fél területén hátramaradt ingó hagyatékára vonatkozóan öröklési jogokat, a hagyaték felosztását az öröklésre hivatott egyének között, ugyszintén a hagyaték rendezésére vonatkozó eljárást és illetékeséget kizárólag annak az országnak a törvényei szabályozzák, amelynek az elhunyt elhalálozásakor állampolgára volt” (1912:XXVII. t. c. 15. cikke) vagy az újabb törvényhozás (1925:VI. t. c. 4. cikke és 1930:XXXIX. t. c. 17. cikke) „a Szerződő Felek kötelezik magukat, hogy a másik Fél polgárainak ingó hagyatékát — az egyezményben megállapított kivételekkel — kölcsönösen kiszolgáltatják egymásnak abból a célból, hogy az elhunyt államának bírósága (hatósága) a hagyaték rendezése és a rávonatkozó vitás kérdések eldöntése körül eljárhaszon.”

Ez a kivétel — vagyis a magyar honos külföldön levő ingó hagyatékának kiszolgáltatási kötelezettsége és a magyar bíróság illetékessége — egyaránt alkalmazást nyer, akár tartózkodott (ideiglenesen vagy állandóan) az örökhagyó abban a külföldi országban, ahol ingó hagyatéka maradt, akár nem, és akkor is, ha nem külföldön halt meg, továbbá, ha az öröklésre külföldiek vannak hivatva és végül, ha az ingó hagyatékon kívül külföldön ingatlan hagyaték is maradt.

Az örökösödési eljárásra ez esetben az a magyar bíróság illetékes (Öe. 7. §.), melynek területén az örökhagyónak utolsó rendes lakhelye volt, ha több helyen lakott, vagy ha nem volt az ország területén rendes lakhelye, ahol az örökhagyó meghalt és ha az ország területén sem rendes lakóhelye nem volt, sem

nem halt meg belföldön, úgy az illetékességet a kiszolgáltatni kért vagyonon kívül létező egyéb vagyon fekvése határozza meg, esetleg az igazságügyminiszter állapítja meg.

Az általános szabály szerint (magyar bíróság hatásköri hiánya) a megállapított kivételek dacára, viszonyossági gyakorlat vagy nemzetközi szerződések esetén is a magyar honos külföldön levő ingó hagyatéka tekintetében nem a magyar, hanem a külföldi hatóság intézkedik, ha azok az örökösök, akik annak az államnak polgárai, melynek területén az ingó hagyaték van, ezt kérik és a többi örökös (megfelelő értesítés és idézés, a jelentkezésre való hosszabb határidő lejárta után) ezt a kérelmet nem ellenzi.

A magyar honos örökhagyónak külföldön levő ingó hagyatékát kiszolgáltatja:

a) a viszonyosság alapján az Osztrák köztársaság (9923/1898 és 8.204/1920 I. M. sz. rendeletek) a diplomáciai jegyzékváltás útján létrejött megállapodás értelmében Lengyelország (42.026/1925 I. M. sz. rend.) Svájc (13.385/1892 I. M. sz. rend.) és Törökország (31.186/1899 I. M. sz. rend.).

b) fennálló államszerződések értelmében: Bulgária (1912:XXVII. t. c.) Görögország (a Trianoni békeszerződés 224. §. alapján az 1921. július 26-ától számított hat hónapon belül történt nyilatkozat folytán érvényében fenntartott 1856. június 12-én kelt szerződés) Jugoszláv királyság (1930:XXXIX. t. c.) Németalföld (5208/1901 I. M. sz. rend.) Olaszország (a fenntartott és az 1875:XIII. t. c.-be iktatott konzuli egyezmény) Románia (1925:VI. t. c.).

Nem áll fenn viszonyossági gyakorlat, nincsen államszerződés, illetve a korábban fennállott államszerződés érvényben fenntartva nincsen a Britt Birodalommal, Cseh-Szlovák köztársasággal, a Francia köztársasággal, a Német Birodalommal, Szovjetoroszországgal, Portugáliával, Spanyol köztársasággal stb.

Érdeklődési körünkön kívül esnek az Észak-Amerikai Egyesült Államok (melyek nem adják ki a hagyatékot, de az öröklési jogot az idegenekkel szemben sem korlátozzák, csupán az ingatlanokra irnak elő elidegenítési kötelezettséget) és általában a tengerentuli és exotikus országok és államok.

Ha az eljáró királyi közjegyzőnek a hagyatéki kimutatás adatai alapján (esetleg külföldivel szemben fennálló követelés)

vagy az érdekeltek előterjesztései nyomán tudomására jut, hogy a magyar honos örökgyónak külföldön ingó hagyatéka van, és megállapítja, hogy a hagyaték a viszonyosságon alapuló gyakorlat vagy a nemzetközi szerződések alapján kiadható (az örökösödési eljárásra illetékes magyar bíróság jogerősen döntött a hagyatékra igényt bejelentett örökösök, hagyományosak stb. igényei az „öröklési jogok” tekintetében, illetőleg a külföldi bíróság az ettől eltérő jogcímen alapuló igények felett (vagy kiadandó: ha nem kérték a külföldi örökösök a hagyatéki ingók tekintetében az örökösödési eljárás lefolytatását a külföldi államban) ugy a Rn. 11. §-ának megfelelően a haláleset felvételi ívet az ezen szakasz 1. bekezdésében meghatározott tennivalóinak elvégzése után a járásbíróshoz eredetben (az eljárás menete hátráltatásának elkerülése végett szükség esetén és esetleg hiteles másolatban) haladéktalanul beterjeszti, továbbá a hagyatéki vagyon kinyomozása, biztosítása, vagy leltározása végett az érdekelteket — a hagyatéki vagyon eltitkolásának következményei alól való mentesítés végett is — felvilágosítja a teendőkről, nevezetesen arról, hogy a hagyatékot az illető külföldi államban a hagyatéki ingók fekvése szerint illetékes külföldi államban a hagyatéki ingók fekvése szerint illetékes bírósága vagy hatósága a magyar külképviseleti hatóság értesítése után leltározni, annak biztosítása és kellő kezelése (különösen a külföldi államban lakó) örökösök, hagyományosak hagyatéki hitelezők érdekeinek megvédése céljából szükséges intézkedéseket megtenni, a hagyaték kezelésére gondnokot kirendelni, a hagyatékot — esetleg illetékmentesen (Görögország, Svájc) — a magyar külképviseleti hatóságnak kiadni, a hagyaték vámmentes kiadását és behozatalát biztosítani tartozik, esetleg a külképviseleti hatóság az értékkel arányban nem álló költségek megtakarítása végett, vagy az elavulás veszélye miatt szállításra nem alkalmas ingók eladása iránt megkeresendő, illetőleg vele közlendő, hogy az örökösödési eljárás lefolytatására melyik magyar királyi közjegyző illetékes. A külföldi állam a kiszolgáltató ingó hagyatékot az illető államban állomásozó — az ingók fekvése szerint legközelebb eső — külképviseleti hatóságnak (követség, konzulátus, ügyvivő) adja ki, mely azután a magyar királyi külügyminisztérium közvetítésével a magyar igazságügyminisztérium útján a fentiek szerint már tudomásra adott királyi közjegyzőhöz juttatja, aki azt közjegyzői letétként saját

őrizetébe veszi, illetőleg az illetékes adóhivatalnál letétbe (Rn. 40. §.) helyezi.

Az örökösödési eljárás azután a fennálló tételes intézkedések szerint lefolytatandó, mintha az ingó hagyaték nem is lett volna külföldön.

Csak a magyar hagyatéki bíróság rendelheti el a külföldön meghalt magyar állampolgár halálesetfelvételét akkor, ha adat van arra, hogy valahol hagyaték maradt, és pedig külföldön ingó, vagy belföldön ingó vagy ingatlan hagyatéka, az elrendelő végzésben pedig meg kell jelölni az eljárásra az Öe. 1. §. szerint illetékes közjegyzőt és a végzést ezzel a közjegyzővel is közölni kell (Rn. 5. §.), aki a halálesetfelvétel elrendelő határozat végrehajtását a Rn. 4. §. 2. bekezdése szerint ellenőrzi. — A haláleset felvételének elrendelése az érdekeltek által bemutatott külföldi anyakönyvi kivonat vagy az elhalálozás helye szerint illetékes külföldi helyi hatóság által felvett és az elhunyt államának diplomáciai vagy hivatalos konzuli képviselőjével közölt halálesetfelvételi ív vagy egyéb hiteles adat — esetleg a magyar állami anyakönyvvezető által az 1894:XXXIII. t. c. 77. és 78. §§-ai alapján történik azon a helyen, amelyet a hagyatéki bíróság a lakóhelynek, a hagyatéki vagyon fekvésének vagy a községi illetőségnek figyelembevételével (Rn. 6. §. 2. bek.) megjelöl. — A halálesetet felvevő közeg ezt a felvett halálesetfelvételi ívet a hagyatéki bíróság rendeletének vételétől számított nyolc napon belül a bíróság által megjelölt közjegyzőhöz közvetlenül beküldeni tartozik, aki azt a Rn. 11. és 15. szakaszai szerint kezeli.

II., Magyar honos külföldön levő ingatlan hagyatéka tekintetében magyar bíróság nem járhat el, és pedig sem alakilag, az örökösödési eljárást folyamatba nem teheti, sem pedig anyagilag nincsen a magyar bíróságnak külföldön elismerhető jurisdikciója. Statuáriusan ez ugyan megállapítva nincsen, de abból, hogy az „... öröklési jogot... az ingatlanvagyton tekintetében annak az országnak a törvényei szabályozzák, ahol az ingatlanok fekszenek...” következik, hogy az örökösödési eljárásra külföldi hatóság illetékes, ha magyar honosnak az ingatlan külföldön van. Az öröklés joghatásait így szabályozza a világháborúig érvényben volt békeszerződések által hatályát veszített 1874:XXXII. t. c. (Portugália) az 1912:XXVII. t. c. (Bulgária) és ez következik a contrario az 1925:VI. t. c. (Románia)

5. cikkéből és az 1930:XXXIX. t. c. (Jugoszlávia) VI. fejezetéből.

Minden olyan ügyben, mely külföldi hatóságok közreműködését igényli, tehát magyar honosnak külföldön levő — kiszolgáltatandó vagy ki nem szolgáltatandó — ingó vagy ingatlan hagyatéka ügyében a magyar külképviseleti hatóságok a konzuli díjtarifában (az 1918:V. néptörvénnyel fenntartott 1901:XXVI. t. c.) megszabott díjak ellenében kötelezve vannak. A külképviseleti hatósághoz intézett megkereséshez csatolni kell az érdekelt örökösök által aláírt, szabályszerűen hitelesített s felülhitelesített bianco meghatalmazást a külképviseleti hatóság jogtanácsosa vagy tisztviselője részére. A külképviseleti hatóság megbízottja azután a további érintkezést az érdekeltekkel közvetlenül bonyolítja le.

III. Külföldi honosnak Magyarország területén levő ingó hagyatéka tekintetében az örökösödési eljárásra az Öe. 8. §. 2. bekezdése szerint magyar bíróság, illetőleg közjegyző illetékes és pedig a külföldi Magyarországon nem is lakott vagy tartózkodott, ha akár Magyarországon, akár külföldön halt meg, ha az öröklésre külföldiek is vannak hivatva és ha az ingóságokon felül külföldön ingatlan vagyon is maradt, — az eljárásra pedig az a járásbíróság lesz illetékes, melynek területén az örökösöknek utolsó rendes lakhelye volt, ha több helyen lakott, vagy az ország területén nem volt rendes lakhelye, ahol meghalt, és ha magyar területen lakhelye nem volt és nem itt halt meg, úgy az illetékességet az ingó vagyon fekvése határozza meg, esetleg az igazságügyminiszter jelöli ki.

Az általános szabály alól kivételt állapít meg az Öe. 8. §. 2. bekezdése, mely a külföldi örökösöknek az országban levő ingó hagyatékokra nézve a magyar bíróság eljárását feltétlennek akkor mondja ki, ha nemzetközi szerződés másként nem intézkedik s viszonyosságon alapuló más gyakorlat nem áll fenn.

A magyar hatóság a külföldi honosnak magyar területen levő ingó hagyatéka tekintetében az örökösödési eljárást nem folytatja le és az I. a) és b) alatt felsorolt államoknak az ingó hagyatékokat kiszolgáltatja, ezt megelőzőleg pedig a következő intézkedéseket teszi meg:

A királyi közjegyző a Magyarország területén elhalt külföldi örökösök hozzá betérjesztett az Öe. általános szabályai szerint felvett halálesetfelvételi ívét, annak megvizsgálása után

és az ügyre vonatkozó egyéb iratokat, őrizetbe vett pénzt és egyéb értékeket haladéktalanul betérjeszti (Öen. 4. §. 1. pont és Rn. 11. §.) a járásbírósághoz, mely az örökösök hazájának hozzá legközelebb eső külképviseleti hatóságát közvetlenül vagy a külföldi állam illetékes bíróságát vagy más hatóságát az igazságügyminisztérium közvetítésével értesíti. A külföldi bíróságnak vagy más hatóságnak kiadandó hagyatékok előleges biztosítása, leltározása, ideiglenes fenntartása, az el nem tartható ingók elárverezése az Öe. szabályai szerint hazai bíróságok és hatósági közegek útján történik. Minden intézkedés foganatosítása előtt az örökösök államának belföldi konzuli hatósága lehetőleg értesítendő, a leltározás befejezése után az a hagyatéki bíróság, melynek területén a külföldi örökösök utolsó rendes lakhelye volt, vagy amelynek területén meghalt, illetőleg ahol a hagyatékok léteznek, vagy melyet az igazságügyminiszter kijelölt hirdetményt bocsát ki, melyben felhívja a hagyatékokra bármely — tehát nem csupán öröklés — címen igényt tartó belföldi lakosokat, hogy igényeiket a kitűzött határidőben jelentsék be. Ezt a hirdetményt el kell küldeni az illető külföldi állam konzuli hatóságának, bíróságának vagy más hatóságának is. Ha a határidő alatt igénylő jelentkezik, a hagyatékokot csak az igénylő összeg erejéig való biztosíték ellenében lehet kiadni. Ha az igény nem ismertetik el, csak akkor van biztosításnak helye, ha az igénylő a kitűzött határidő utolsó napjától számított nyolc nap alatt a követelés megítélése, illetőleg valódiságának és fennállásának megállapítása iránti kereset megindítását vagy azt kimutatja, hogy követelése meg van ítélve. Ha valamely hagyatéki vagyontárgyra tulajdonjogon vagy más dologi jogon alapuló igényt jelentenek be, úgy a többi hagyatéki vagyon feltétlenül kiadandó. Ha pedig valaki valamely ingó vagyontárgyra örökös vagy hagyományosi minőségben tart igényt, és igényét az Öe. 57. §.-ában megjelölt adatokkal igazolja, az igénylő kérelmére a bíróság az igényelt vagyontárgyat vagy annak értékét visszatartja mindaddig, míg a külföldi bíróság (az alábbi V. fejezet szerint) az öröklési igény tekintetében jogerősen nem határozott. Ha az igénylő követelése jogerősen meg van ítélve, a hagyatékok, illetőleg annak visszatartott része az igénylőnek kiadandó, illetőleg igénye kielégítésére fordítandó.

A külföldi örökösöknek az országban levő örökösök azt is kérheti, hogy az ingóságokból álló hagyatékokra nézve a ma-

gyar bíróság az Öe. általános szabályai szerint járjon el. Ebben az esetben a bíróság hirdetményt bocsájt ki, melyben felhívja a külföldön létező netáni igénylőket, hogy az öröklési jogon alapuló igényeiket három hónap alatt jelentsék be, mert különben az örökösödési eljárás a hazai bíróságok útján fog lefolytattatni. Ezt a hirdetményt az illetékes magyar bíróságnál ki kell függeszteni, meg kell küldeni annak a községi előljáróságnak, az örökhagyó ahol lakott, meghalt, tartózkodott, vagy ahol a vagyona van és ha a hagyatéki vagyon leltári értéke 1200 pengőt meghalad, egyszer a hivatalos lapban is közzé kell tenni, értesíteni kell a külföldi örökhagyó belföldi konzuli hatóságát és esetleg — az igazságügyminisztérium útján — a külföldi állam illetékes bíróságát vagy hatóságát. A hirdetményi határidő egy hónaptól legfeljebb három hónapig terjedő időtartamra tűzendő ki.

A külföldi bíróságnak vagy hatóságnak kiszolgáltatandó hagyaték természetben kiadandó, ha értékesítése vált szükségessé, úgy a befolyó vételár képezi kiadás tárgyát, ha pedig az ingó hagyaték egy részére igény van bejelentve, úgy az igénymentes rész lesz kiadandó természetben, ha megosztás nem eszközölhető, úgy az ingókat árverésen el kell adni és a befolyt vételárat megosztani (Öe. XI. fejezet.).

Ugy a magyar örökhagyónak külföldön levő, s a magyar hatóságoknak kiszolgáltatandó, mint a külföldi honosnak belföldön levő s a külföldi hatóságnak kiszolgáltatandó ingó hagyatéki vagyonra alkalmazni kell a kiviteli tilalom tekintetében fennálló szabályokat (1930:XXXIX. t. c. 22. cikke) és azok bejelentése és kiadása tekintetében figyelembe veendő a 4210., 4300., 4400., 4500. 6900/1931 M. E. és 4100., 4960/1932 M. E. számú rendeletek intézkedései, helyesebben tilalmi.

IV. Külföldi honosnak Magyarországon területén levő ingatlan vagyona tekintetében feltétlenül a magyar örökösödési eljárás szabályai szerint kell (Öe. 8. §. 2. bek.) eljárni és pedig, ha a külföldi Magyarországon nem is lakott vagy tartózkodott, ha akár Magyarországon, akár külföldön halt meg, ha az öröklésre külföldiek is vannak hivatva és ha az ingatlanokon felül külföldre kiadandó ingó vagyon is maradt s ha az ingatlan tulajdonosa területenkivüliséget is élvez, az eljárásra pedig az a járásbíróság lesz illetékes, melynek területén az örökhagyónak utolsó rendes lakóhelye volt, ha több helyen lakott, vagy az

ország területén nem volt rendes lakhelye, ahol meghalt és ha magyar területen lakhelye nem volt és itt nem halt meg, úgy az illetékességet az ingatlan vagyon fekvése határozza meg, illetőleg az igazságügyminiszter jelöli ki.

A magyar hatóság eljárását kifejezetten fenntartja az 1912:XXVII. t. cikkbe iktatott — Bulgáriával megkötött — egyezmény 15. cikke „ingatlan hagyatékokra vonatkozó mindennemű kérelem, vagy per elbírálása kizárólag az ország (ahol az ingatlanok fekszenek) bíróságainak hatáskörébe tartozik”, míg az olasz, jugoszláv, román egyezmények „a szerződő felek öröklési jogának alkalmazása az ingó javakra” fejezet címet használja, s a contrario következik, hogy az ingatlan javakra a saját honi törvények alkalmazását fenntartották.

A külföldi honosok ingó és ingatlan hagyatékára vonatkozó eljárási szabályok megállapításával kapcsolatban kell megemlíteni, hogy a külföldön meghalt nem magyar állampolgár halálesetének felvételét a hagyatéki bíróság akkor rendeli el, ha utolsó rendes lakóhelye Magyarországon volt és adat van arra, hogy valahol hagyatéka maradt, vagy ha utolsó rendes lakhelye nem Magyarországon volt ugyan, de adat van arra, hogy Magyarországon területén hagyatéki vagyon maradt, (Rn. 5. §. 2. bek.). A halálesetet felvevő közeg köteles a nem magyar állampolgár halálesetfelvételi ívének hiteles másolatát a külföldi hazája konzuli hatóságának megküldeni, illetve az igazságügyminisztériumba felterjeszteni, ha pedig külföldön hagyaték maradt, egy másolatot a halálesetfelvétel helye szerint illetékes járásbírósághoz is beterjeszteni, (Rn. 8. §. 2. bek. utolsó mondat és Rn. 9. §. utolsó bekezdése).

Összegezve az I—IV. alatt elmondottakat az eljárási szabályokat a következőképen foglalhatjuk össze:

Az Öe. 7. §. szerint illetékes járásbíróság — királyi közjegyző — eljárása kiterjed a magyar honosnak az ország területén levő mindennemű ingó és ingatlan vagyonára s az ország területén kívül levő ingó hagyatékára, ha azt a külföldi hatóság kiadja.

Az Öe. 7. §. szerint illetékes járásbíróság — királyi közjegyző — eljárása kiterjed a külföldi honos örökhagyónak az ország területén levő mindennemű ingó és ingatlan vagyonára, kivéve, ha az ország területén levő ingó hagyatékot a külföldi hatóságnak kiadja.

Magyar bíróság — királyi közjegyző — nem illetékes a magyar honosnak külföldön levő ingatlan hagyatéka tekintetében az örökösödési eljárást lefolytatni s külföldi bíróság vagy hatóság nem illetékes külföldi örökgyónak magyar területen levő ingatlan hagyatéka tekintetében az örökösödési eljárást lefolytatni.

A járásbíróság vagy királyi közjegyző kétség esetében az igazságügyminisztertől kér tájékoztatást a viszonyosság fennállása tekintetében (Rn. 11. §.).

V. Az érvényben levő államszerződések és a viszonyosságon alapuló gyakorlat az illetékesség kérdését a fentiek szerint oldja meg és a külföldiek ingó hagyatékát a megjelölt esetekben — a nem örökség vagy hagyomány címén a belföldön támasztott igények (hagyatéki hitelező) kielégítése után — a külképviseleti hatóságok útján az illető államnak, melynek az örökgyó állampolgára volt, kiadja s e hagyatékokra a bírói hatóság a külföldi bíróságot illeti meg, mely azt saját törvényei által gyakorolja, ellenben az ingatlanok tekintetében az öröklés kérdésében a bírói hatóság a belföldi bíróságot illeti meg, mely a magyar törvények szerint ítélkezik.

A nemzetközi magyar magánjog az öröklés joghatásai — a vagyoni jellegű jogviszonyoknak az elhunyt alanyoktól az élőkre való átszállása és az átszállás mikéntje — tekintetében, azokban a kérdésekben, hogy mi képez hagyatékot, mely vagyoni jogok képezik az öröklés tárgyát, mikor nyílik meg a hagyaték, mik a törvényes öröklés szabályai, annak korlátozásai, mi a törvényes örökösödés rendje, kik az öröklésre hivatottak és köteles részre jogosultak, az örökség megszerzése, elfogadása, visszautasítása, az özvegyi jog, irott hitbér, a beszámítás, betudás, előre kapott értékek, végrendelet, halálesetre szóló ajándékozás, öröklési szerződés érvényesnek vagy érvénytelennek kimondása, a hagyaték felosztása, utóörökösödés biztosítása, osztály egység érvénytelenítése, az örökösöknek és hagyományosoknak a hagyatéki hitelezőkkel szemben való és egymás közötti jogi helyzete stb. tekintetében a hagyaték ingó vagy ingatlan minősége szerint tesz különbséget.

Külföldi honosnak magyar területen levő ingó hagyatéka tekintetében az örökgyónak — a hagyatéki ingók tulajdonosának, esetleg birtokosának — elhalálzásakor hazai öröklés — jogi törvényei irányadók (lex domicilii), amint az a Curia

866/1909. számú ítéletében kimondotta: „a külföldieknek Magyarország területén levő ingó hagyatékára nézve felmerülő vitás öröklési igények az anyagi jog szempontjából oldandók meg, e szerint pedig az örökségi jogra nézve a honi jog nyer alkalmazást és így az e részben felmerült vitás öröklési igények azon állam jogszabályai szerint bírálendók el, amely államnak polgára volt az örökgyó. Ez a megállapítás megfelel az általános jogszabályoknak, melyek kifejezésre jutottak ezekben a jogi axiómákban: „mobilia personam sequuntur” „mobilia ossibus inhaerent et personam comitantur), „alle übrige Sachen (bewegliche) stehen mit der Person ihren Eigentümers unter gleichen Gesetzen” s megfelel az újabb törvényhozásoknak, melyek az öröklési jog kérdésében a honi jogot ismerik el, a belföldiek saját törvényei alapján való konkurrenciája mellett az öröklési jogok, de nem egyéb magánjogi címen való igény tekintetében (mint pl. a francia droit de prélevement). Az ötödik (1925) és hatodik (1928) hágai nemzetközi magánjogi konferencia is az egységes, az állampolgárság szerint igazodó, öröklési jog elfogadását ajánlja (mely azonban pénzügyi jogi szempontok miatt is egyelőre megvalósíthatatlan). De ez a megállapítása az államszerződéseknek is, így az 1912:XXVII. t. cikkbe iktatott (Bulgária) egyezmény szerint „az ingó hagyatékokra vonatkozó öröklési jogokat (törvényes öröklés, a kötelesrészre való jog, a végrendeleten alapuló öröklés, a halálesetre szóló ajándékozás, a hagyomány) annak az országnak törvényei szabályozzák, melynek az elhunyt elhalálzásakor állampolgára volt.” „az örökösök, a köteles részre jogosultak, vagy a hagyományosok ebbeli minőségét és jogait annak az államnak a törvényei szerint kell elismerni és megítélni, amelynek a kötelékébe az elhunyt tartozott”, továbbá az 1925:VI. t. c.-be iktatott román egyezmény 4. cikke: „az ingó javakra vonatkozó öröklési jogok tekintetében az örökgyó hazai törvényei irányadók” s hasonlóan az 1930:XXXIX. törvénycikkbe iktatott jugoszláv egyezmény 16 cikke.

Ha külföldi örökgyónak belföldön levő ingatlan vagyona képezi a hagyatékot, az ingatlanra vonatkozó örökösödési kérdések tekintetében a lex rei sitae, az ingatlan fekvése helyének törvényeit alkalmazzuk. Az örökjog tekintetében nincsen ugyan ezt az elvet megállapító statuarius intézkedésünk, de szokásjogunk kétséget nem hagy az irányban, hogy külföldi Magyar-

országban levő ingatlanai tekintetében a külföldi hatóság intézkedései nem respektáltak. A harmadik és negyedik hágai konferencián (Actes de la troisième Conference és Documents de la quatrième Conference) a magyar delegátus kijelentette, hogy Magyarország fenntartja jogait az ingatlan hagyatékra a lex rei sitae alkalmazása tekintetében.

Ez a deklaráció összhangban van a magyar joggyakorlattal mely a belföldi ingatlanokra vonatkozó jogviszonyokat a magyar törvények szerint bírálja el, mint a Curia 4626/1903 számú határozatában eldönti: „a magyar magánjog területén fekvő ingatlan házasság vagyoni jogi tekintetben a magyar magánjog uralma alatt áll s közszereménynek tekintendő akkor is, ha a házasság az Optk. uralma alatt jött létre.” Majd 7674/1905. számú határozatában mondja „dologi jog szerzésénél, átválttatásánál, megszűnésénél a „lex rei sitae alkalmazandó” és megfelel Mjtkv 917. §-ának és annak a gyakorlatnak, mely külföldi házastársak házassági vagyoni kérdéseit a belföldi ingatlanra magyar törvény szerint bírálja el a lex loci negotii dacára is, és a Cod. civ. 2121/2 cikke alapján sem ad francia elvált asszonynak férje magyar ingatlanaira törvényes zálogjogot.

Ez a jogszabály felel meg az állami szuverénitás gondolatának és így rendelkeznek államszerződéseink is „ingatlan vagyoni tekintetében, az öröklést annak az országnak törvényei szabályozzák, ahol az ingatlanok fekszenek” és hasonlóan rendelkeznek a külföldi törvényhozások is, az Optk. 300. §. „Unbewegliche Sachen sind den Gesetzen des Bezirkes unterworfen, in welchem sie liegen” a Cod. civ. Art. 3. II.” les immeubles, même ceux possédés par des étrangers, sont régis par la loi française” és „...-i beni immobili sono soggetti alle leggi del luogo dove sono situati...”

Azt látjuk tehát, hogy hazánkban az örökösödési jogban a jogegység elve meg van törve, az öröklési ügy nem egy és ugyanazon törvényhozásnak hatálya alatt áll, kiindul részben az örökös személyi hovatartozásából (honosság) részben a területi elvből, megkülönbözteti a hagyaték ingó és ingatlan minőségét, ugyanazon egy öröklési ügyben parallel alkalmaz különböző törvényeket, az ingatlan hagyaték illetékeségi és érdemi tekintetben a területi jog alá tartozik, míg az ingó hagyaték — ha ki nem adatik — illetékeségi és érdemi tekintetben az örökös honi joga alá tartozik.

(Folytatása következik.)

Közlemények.

Az Országos Egyesület közgyűlése.

A Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egylete 1933. évi rendes közgyűlését s egyben vándorgyűlését

1933. évi június hó 15. napján csütörtökön d. e. 11 órai kezdettel Balatonfüreden a gyógyteremben fogja megtartani.

A közgyűlés, illetve vándorgyűlés tárgysorozata a következő:

1. Elnöki megnyitó.

2. Titkári jelentés.

3. Pénztárosi jelentés és a számvizsgálók jelentése a pénztár állapotáról.

4. A központi bizottság elhalálozás következtében megüresedett három tagsági helyének betöltése.

5. Indítványok.

6. Elnöki zárószó.

A közgyűlés után a központi bizottság fog ülést tartani.

A közgyűlésen tárgyalás alá vehető indítványok az alapszabályok rendelkezései szerint a közgyűlést megelőző 8 nappal az elnök címére (Lázár Ferenc dr. kir. közjegyző, felsőházi tag, Bpest, V. Bálvány-utca 13.) küldendők be.

Ennek a közlönynek más helyén közlünk értesítést arra vonatkozólag, hogy a közgyűlés, illetve vándorgyűlés fent közölt határnapját megelőző napon, vagyis június hó 14. napján délután 1/27 órai kezdettel a Nyugdíjintézet ugyancsak Balatonfüreden tartja rendkívüli közgyűlését. Az Országos Egyesület vezetősége a lehetőség szerint intézkedni fog az iránt, hogy a közgyűléseken résztvevő tagok és családtagjai részére az oda- és visszautazásra 50%-os kedvezmény biztosíttassék. Amennyiben azonban ez várakozás ellenére biztosítható nem volna, arra való tekintettel, miszerint az Országos Egyesület közgyűlésének határnapja Úrnapjára, tehát ünnepnapra esik, az előző nap déli 12 órájától a követő nap déli 12 órájáig 33%-os kedvezményt biztosító hétvégi menettérti jegyek válthatók. De még ettől is eltekintve Budapest Keleti, Déli, vagy Kelenföld állomásokról Balatonfüredre május 1-től szeptember végéig gyorsvonatra is érvényes hétköznapi is igénybevehető 33%-os kedvezményt biztosító 3 napi érvényességgel bíró menettérti jegyek válthatók.

Az elhelyezés s az egyébként való tájékozódás okából is feltétlenül kívánatos, hogy azok a közjegyzők és helyettesek, akik maguk,

esetleg családtagjaikkal együtt a közgyűléseken résztvenni kívánnak, ezt a szándékukat a résztvevők számának, az ott-tartózkodás idejének pontos megjelölésével az Országos Egyesület főtitkárával (Sümeghi László dr. kir. közjegyző Budapest, I. Horthy Miklós út 6.) legkésőbb június 8. napjáig közöljék. A napi ellátási díj előreláthatólag személyenként 12—13 pengő.

Június hó 14. napján este 8 órakor társasvacsora lesz tánccal, másnap, vagyis 15.-én délután 1/22-kor társasbéd.

Az odautazásra megfelelő vonatok indulnak Budapest-Keleti p. u.-ról reggel 7²⁵ és délután 14¹⁵ perckor, érkezés Balatonfüredre 11³⁶, illetve 17⁴⁷ perckor, a visszautazásra alkalmas vonatok indulnak Balatonfüredről 15³⁷, 18⁵⁴ perckor és érkeznek Budapest-Keleti p. u.-ra 19³⁵, illetve 22²⁶ perckor.

Halálozás. *Szentpály Gavallér* Aladár dr. törökszentmiklósi kir. közjegyző ez évi május hó 1. napján Budapesten elhalálozott. Temetése a hivatalos és társadalmi körök nagy részvéte mellett Törökszentmiklóson május hó 4. napján ment végbe. Férfi korának delén elhalt érdemes kartársunkat 1915. évben nevezték ki, mint gyakorló ügyvédet Abádszalókra kir. közjegyzővé, ahonnan rövidesen Törökszentmiklósról helyezték át. Elhunytáról a debreceni kamara a következő gyászjelentést adta ki: „A debreceni Kir. Közjegyzői Kamara és a területén működő kir. közjegyzők mély fájdalommal tudatják, hogy szeretett kartársuk Dr. Szentpály Gavallér Aladár törökszentmiklósi kir. közjegyző folyó hó 1-ső napján meghalt. Öszinte kartársi érzéssel gyászoljuk őt s emlékét kegyelettel őrizzük! Debrecen, 1933. május hó. Emléke legyen áldott!”

A Nyugdíjintézet rendkívüli közgyűlése. A Kir. Közjegyzők és Közjegyzőjelöltek Nyugdíjintézetének intézőbizottsága Budapesten ez év és hó 9. napján tartott ülésén, amelyet *Fekete László* dr. nyugdíjintézeti elnök vezetett, ismételten foglalkozott azzal a tervezettel, amelyet a Nyugdíjintézet múlt évi közgyűlésén hozott határozata alapján a nyugdíjszabályzat módosítása tekintetében *Szemerjay-Petrán* Tibor dr. kir. közjegyző, elnökhelyettes készített. Az intézőbizottság a tervezetet ismét részletesen megvitatta s annak szövegét most már véglegesen megállapította. A tervezet szerint a nyugdíj ügyek intézésénél a kamarák eddigi hatásköre megszűnik, hasonlóképen megszűnik a közjegyzők öregségi nyugdíja, a vitás kérdések végérvényes eldöntésére állandó döntőbírótság alakíttatik, a nyugdíjárulék megállapítása minden korlátozás nélkül az intézőbizottság hatáskörébe utasíttatik. Ezek a tervezet lényegesebb módo-

sításai a régi nyugdíjszabályzattal szemben s ezeken kívül több, a gyakorlatban helytelennek bizonyult rendelkezés módosítását is tartalmazza. Az intézőbizottság a tervezetet megküldte a kamaráknak azzal, hogy esetleges észrevételeiket a Nyugdíjintézettel legkésőbb június elejéig közöljék. Egyidejűleg megkereste a Nyugdíjintézet a kamarákat az iránt is, hogy a régi nyugdíjszabályzat rendelkezéseinek megfelelően értesítsék a tagokat arról, hogy a *Nyugdíjintézet ez évi június hó 14. napján este 1/27 órai kezdettel Balatonfüreden a gyógyteremben rendkívüli közgyűlést tart*, amelynek egyetlen és kizárólagos tárgya a nyugdíjszabályzat módosítása. Az intézőbizottság a rendkívüli közgyűlést megelőzően még június 6. napján ülést fog tartani, amely a kamaráktól esetleg beérkező, a tervezetre vonatkozó észrevételek és megjegyzésekkel fog foglalkozni. A Nyugdíjintézet a rendkívüli közgyűlést az azon való részvétel megkönnyítése céljából azért hívta Balatonfüredre egybe, mert az Országos Egyesület ez évi rendes, illetve vándorgyűlését ugyancsak Balatonfüreden június hó 15. napján tartja.

Jegyzői magánmunkálatok és a Magyar Jogi Lapok Szindikátusa. E közlöny múlt havi számában közzeltük az igazságügyminiszter kiemelkedő jelentőségű nyilatkozatát, amely szerint a közigazgatás reformjával kapcsolatosan a jegyzők a magánmunkálatok tekintetében összeférhetetlen helyzetbe kerülnek s magánmunkálati jogosultságuk már ebből az okból is meg fog vonatni. Az így elmaradó jövedelmek tekintetében a jegyzők megfelelő anyagi kárpótlásban fognak részesíttetni. Az igazságügyminiszternek ez a kijelentése a magyar jogász társadalomban osztatlan örömet és lelkesedést keltett s a komoly és határozott kijelentés után indokolt reménységgel várja az egész magyar jogász közvélemény ennek a balkáni csökevénynek a magyar jogrendszerből mielőbb való gyökeres kiirtását. Ugyancsak e közlöny elmúlt számában, amint az előbbi számokban is, sorozatosan illusztráltan indokoltuk ennek a magánmunkálati jogositványnak további fenntartása lehetetlenségét.

A Magyar Jogi Lapok Szindikátusa május hó 22. napján *Kövess Béla* dr. ügyvéd, kormányfőtanácsos elnöklete alatt ülést tartott, amelynek egyetlen tárgya volt a jegyzői magánmunkálatok és a zugírászat ellen való együttes és általános akció megbeszélése. Az előadó *Nagy Dezső* Bálint dr. budapesti ügyvéd megemlékezett a budapesti ügyvédi kamara újabb e tárgyú akciójáról s jelezte annak a különös fontosságát, hogy a szaksajtó ezt a kérdést

állandóan és nyomatékosan tartsa nyilván. Követendő példaképen reá mutatott a Kir. Közjegyzők Közlönye részéről e tárgyban már évek sora óta folytatott energikus és céltudatos akcióra s kívánatosnak jelezte, hogy a többi jogi szaklapok is hasonló módon, esetek közlésével illusztráltan — az igazságügyminiszter biztató kijelentése után most különös nyomatékkal — foglalkozzanak ezzel a jogszolgáltatás általános érdekeit különösen érintő kérdéssel. A Kir. Közjegyzők Közlönye részéről az értekezleten megjelent *Szemerjay-Petrán* Tibor dr. felelős szerkesztő az előadó elismerő szavait megköszönve kijelentette, hogy a magyar jogi szaksajtó tervezett és kívánatos egyöntetű akciójában a Kir. Közjegyzők Közlönye, amint ezt a múltban megtette, a jövőben is készséggel vesz részt és pedig úgy közvetlen munkássággal, mint az esetleg szükséges utbaigazítással. E tekintetben e közlöny szerkesztőségét tulajdonképpen és végeredményében minden önző szempont kikapcsolásával tisztán és kizárólag a jogszolgáltatás érdekei vezetik s rámutatott arra is, hogy a kérdésnek kívánatos mielőbbi megoldása az ügyvédi karra nézve a zárt számnál is fontosabb és jelentősebb segítséget jelentene. Hivatkozott végül arra, hogy a kérdés részleteivel e közlönyben dr. *Körössy Bertalan* budapesti közjegyző tollából az 1929. évi novemberi számban megjelent kiváló tanulmány foglalkozik, amelyet felhasználás végett készséggel bocsájt a szaksajtó rendelkezésére. Az értekezlet a felszólalások után elhatározta, hogy a szaksajtó a jegyzői magánmunkálatok megszüntetése érdekében energikus és egységes akciót fog megindítani s e tekintetben a szaksajtó összes organumaiban a következő közös felhívás közzétételét határozta el:

„Az oly súlyos helyzetben sínylődő magyar ügyvédi kar nagy megnyugvással látta azt a — szinte — szeretetteljes gondoskodást és segítségre irányuló jószándékot, mely a Magyar Jogászegylet és Budapesti Ügyvéd Unió által létrehozott ügyvédi ankét megrendezéséből és az ott elhangzott felszólalásokból a magyar jogásztársadalom minden rétegéből feléje áradt.

A vita termékeny volt: meggyőződhetett a hallgatóság arról, hogy az ügyvédi kar helyzetének elképzelhetetlenül súlyos volta nem csupán az ilyenkor mindig hangoztatni szokott világgazdasági helyzetnek függvénye, hanem ennek az állapotnak előidézésében *egyik legnagyobb tényezőként az ügyvédséget egyedül megillető munkaterületeknek mások által való kisajátítása működik közre.* Ez alatt a csapás alatt a legtöbb más foglalkozási ág nem

sz szenved. Innen van az, hogy az ügyvédség mai helyzete a többi foglalkozásokénál és pályakénál sokszorosán súlyosabb kórképet mutat.

Az ügyvédi ankét vitájából messzire hallatszónan kicsendült az a hang, amely az ügyvédi probléma megoldásának legtermészetesebb és legegyszerűbb eszközéül az elvesztett munkaterületek visszaadását jelölte meg s amely ehhez képest sürgetve és a tizenkettedik órára utalva, követelte *a zugirászatnak a legerélyesebb eszközökkel kiméletlenül kiirtását és a községi jegyzői magánmunkálatok megszüntetését.*

A jogi szaksajtónak, amelyhez az ügyvédség mindig oly közel állott és áll ma is és amelynek fokozott kötelessége a jog és igazság érvényrejuttatásának elősegítése, ebből a most újabb erővel megindult küzdelemből ki kell vennie a maga részét. Ezt a küzdelmet azonban a mi sajtónk nem csupán elméleti cikkek keretébe font érvekkel kívánja folytatni. *Szemléltető, konkrét eseteknek a sajtó nagy nyilvánossága előtt való feltárásával* ad oculos demonstrandos fogja a közvéleményt és az ország ügyeinek vitelére hivatott intéző köröket meggyőzni arról, hogy — az ügyvédi kar jogainak csorbításán túl — a zugirászat garázdálkodása micsoda rombolást visz végbe erkölcsi javainkban, a jogászai szakképzettséget nélkülöző jegyzői magánmunkálkodás minő károsodásoknak teszi ki a sokszor gyámoltalan és függő helyzetben levő falusi lakosságot, nemkülönben hogy a hatósági jogkörnek és a jogsegély nyújtásnak egy kézbe letétele a jogállamiságnak valósággal megcsúfolására vezethet.

A jogi szaksajtó felkéri olvasóit — ezek között elsősorban természetesen az ügyvédeket — hogy a tudomásukra jutott demonstrálásra alkalmas eseteket lapjukkal közöljék.“

Felesleges hangsúlyoznunk, hogy e közlöny szerkesztősége, amint eddig is megtette, a jövőben is változatlan energiával fogja ezt a nemcsak az ügyvédség, de a jogszolgáltatás vitális érdekeit szolgáló akciót minden rendelkezésre álló eszközzel támogatni s hogy az értekezlet megállapodásának megfelelően már intézkedett is aziránt, hogy e közlöny 1929. évi 9-ik száma, amelyben dr. *Körössy Bertalan* tanulmánya megjelent, a szaksajtó rendelkezésére bocsátassék. Az értekezleten különben képviselve voltak az összes magyar jogi szaklapok, így a Jogtudományi Közlöny, a Jogállam, az Illetékügyi Közlöny, a Kereskedelmi Jog, Magyar Törvénykezés, a Polgári Jog, az Ügyvédek Lapja s a Kir. Közjegyzők Közlönye. —

Egyebekben különben ismételten is módunkban áll az alábbiakban egész terjedelmében közölni egy „jegyzői magánmunkálatot,” egy adásvételi szerződést, amelyet Nagy Mihály és Antal Mária sukorói lakosok 1933. év februárius hó 20. napján kötöttek s amely szerződésben a jegyző az immár megszokott recept szerint hallgatással mellőzte azt a szerződés egész joghatályát érintő csekélységet, hogy Nagy Mihály és Antal Mária már két év óta törvényes házasságot kötött és tényleges életközösségben együttélő házastársak. A bíróságot előreláthatólag több vonatkozásban is foglalkoztató s a feleknek perköltségekben és egyéb anyagi károsodásban jelentős tandíjakat okozó szerződés szószerint való szövege a következő:

„Adásvételi szerződés.

Melyet egyrésztől Nagy Mihály sukorói lakos, mint eladó, másrésztől Antal Mária sukorói lakos, mint vevő között következőleg kötött: 1. Fentnevezett eladó eladja tehermentesen, örökre és visszavonhatatlanul a Sukoró községi 226 számú telekkönyvi betéten, A. I. 2. sor 568 hrsz. alatt a Zsellér nagy legelő dűlőben felvett s összesen 532 öl területű szántó s részben szőlőföldet 300 Pengő, azaz Háromszáz pengő kölcsönösen megállapított vételárért a fentnevezett vevőnek, mely vételár vevő tartoz jelen szerződés aláírásakor hiány nélkül lefizetni, mi is lefizetvén, eladó nyugtatja magát kielégítettnek elismeri. Eladó az eladott ingatlan per és tehermentességéért vevővel szemben teljes anyagi felelőséggel tartozik és köteles a jelen szerződés tárgyát képező ingatlant egy hó alatt saját költségén tehermentesíteni. 2. Nagy Mihály eladó beleegyezését adja, hogy a fentebb körülírt ingatlanra a tulajdonjog bármikor a vevő javára és költségére nyilvánkönyvileg bekebeleztesse. 3. Vevőfél ezennel elismeri, hogy a jelen szerződésben körülírt birtokot a kitett vételárért megvette, annak azonban csak Nagy Mihály halála után lép teljes birtokába és használatába, vevő fizeti és viseli a jelen jogügylet után kiszabandó jogilletéket, tulajdonjog bekebelezési költségeket, az ingatlanok a mai naptól járó összes közterheit. 4. Szerződőfelek ezennel kölcsönösen kijelentik, hogy a jelen szerződést egész terjedelmében elfogadják, kötelezvének magukat ennek pontos megtartására. 5. A jelen szerződésből kifolyólag keletkező peres kérdések elbírálására kikötötték a Székesfehérvári kir. járásbíróság illetékessége és kizárólag a járásbírósági hatáskör. 6. A jelen szerződés az összes érdekeltel előtt felolvastatván, anyanyelvükön megértelmezvén, egész terjedelmében elfogadtatván és a tanúk együttes jelenlétében jóváhagyva aláíratott, az irni nem tudók kézjegyével ellátott. Kelt Sukoró, 1933. évi február hó 20-án. Nagy Mihály s. k. Antal Mária s. k. Elöttünk: Szabó Gyula s. k. Varga György s. k. mint tanúk.“

A budapesti kamara közleményei. A budapesti kir. közjegyzői kamara ismételten is felhívja a területén működő közjegyzőket, hogy hátralékos tagdíjaikat, valamint az 1933. évi tagsági díjat addig is, amíg a kamarának újabb tagdíj megállapító határozatát kézhez veszik, a múlt évi tagsági díjnak megfelelő összeg-

ben a budapesti kir. közjegyzői kamara 47448. számú postatakarékpénztári csekkszámájára a legsürgősebben fizessék be, mert ellenkező esetben a kamara — megfelelő pénztárkészlet hiányában folyó kiadásait fedezni nem tudván — kénytelen lesz a hátralékos tagsági díjak behajtása iránt a végrehajtási lépéseket folyamatba tenni. — A budapesti kamara június havi társasvacsoráját nem a szokásos időben — a hó második keddjén — és helyen, hanem június hó 14-én este 8 órakor az Országos Egyesület társasvacsorájával együttesen Balatonfüreden fogja megtartani.

Kimutatás a hagyatéki díjakról. Az 1760/1924 I. M. rendelet szerint a közjegyzők részére örökösödési ügyekben megállapított díjakról a kir. járásbíróságok félvényként jegyzéket tartoznak az igazságügyminiszterhez felterjeszteni. Annak hangsúlyozásával, hogy a magunk részéről ennek a jegyzéknek további vezetését indokoltnak ezidőszerint már semmiképen sem találjuk, közöljük, hogy az igazságügyminiszter 9386/1933 számú rendeletével a közjegyzői karban elhangzott kívánságok respektálásával akként intézkedett, hogy ennek a jegyzéknek a jegyzet rovatában fel kell tüntetni azt az összeget, amelyet a kir. közjegyző díjára a tárgyalási jegyzőkönyv adatai szerint kifizettek. A készkiadások fedezésére teljesített fizetést a rendelet szerint feltüntetni nem kell, amint hogy az alaprendelet szerint a kész kiadások a jegyzékben fel sem tüntetendők.

A közjegyzők felelőssége az illetéknek bélyegeken való lerovásáért. A közigazgatási bíróság 391 számú jogegységi megállapodása szerint a kir. közjegyzők az 1874. évi XXXV. t. c. 172. §.-a értelmében csakis a közreműködésük mellett kötött ügyletekre nézve felelősek az illetéktörvények megtartásáért, ennél fogva a kir. közjegyzők a tőlük letárgyalt hagyatékok után járó örökösödési illeték bélyegjegyekben való lerovásának elmulasztásáért felelőségre abban az esetben sem vonhatók, ha bélyeghiány miatt leletet nem vettek fel.

Egy közjegyző könyvadománya. A Székesfehérvári Szemle közlése szerint Kepes János dr. székesfehérvári kir. közjegyző, a székesfehérvári múzeumnak ügyvezető elnöke könyvtára legértékesebb nyomtatványainak és a múlt századból való ritka editio princepsinek szép gyűjteményével, mintegy 77 kötetel gazdagította a székesfehérvári múzeum könyvanyagát. A szemle az adomány anyagi értékelése mellett különös elismeréssel emeli ki azt az értékes mun-

kásságot, melyet Kepes János dr. Székesfehérvár életében, annak művészi irányításában és műzslésének kifejlődésében kifejt.

Nemzetközi közigazgatási kongresszus. Bécsben 1933. évi június hó 19—24 napjáig a közigazgatási tudományok 5-ik nemzetközi kongresszusát fogják megtartani, amelyre a tartalmas tárgysorozatot magában foglaló meghívót a kongresszus vezetősége most bocsátotta szét. Megküldte azt több példányban a budapesti közjegyzői kamarának is, ahol az 530/1933. kk. számra hivatkozással az érdeklődőknek a kongresszus programja és bejelentő ív rendelkezésükre áll.

Hegedűs József dr. volt kir. közjegyzőjelölt, bírósági titkár, állami ösztöndíjjal Németországban végzett egy esztendei tanulmányútról visszatérve „*A liberálistmus jogalkotása Magyarországon*“ cím alatt, szerényen „jogkritikai kísérlet“-nek nevezett kiváló tanulmánya kéziratát küldte meg nekünk. A szerző megállapítván, hogy a liberalizmus, mely jó eszköznek bizonyult a rendiség elleni küzdelemben s bevált eszköze volt a polgári világ kialakulásának, hatálytalannak bizonyult a feltörekvő alsóbb osztályok kiméletlenül vad, új harcmodorával szemben, hogy az ideológiák forradalmi dialektikájának fordulatait a jogrend is végigcsinálja, bravurosan rögzíti meg egy ily fordulat jogrendi vetületét, kritikai szempontból világítván meg az 1790—1914. terjedő időre vonatkoztatva Magyarországnak a liberális eszmék hatása alatti jogalkotását. — Reméljük, hogy a művet, mely feltűnést fog kelteni a jogirodalomban, nemsokára könyv alakjában látjuk.

A kir. közjegyzőhelyettesi állások közvetítése. A Magyarországi Királyi Közjegyző helyettesek Országos Egyesülete idén ünnepli fennállásának negyedszázados jubileumát. A felettünk elvihartzott évek bennünket sem kimélték meg és a Nagymagyarország napsütéses korából reánk maradt egyesületünk Hamlet tépelődő „to be or not to be“ kérdésére vár feleletet. Az utolsó évek gazdasági élet-halál harcában súlyos sebeket kaptunk. Veszességünkre jellemző, hogy míg 1929. évben 110, idén már csak 59 a kamarailag bejegyzett, valóságos közjegyzőhelyettesek száma. Az állástalanság ma már nem kísértő rém, hanem pusztító valóság, és aki egyszer elesett, majdnem minden reményét elvesztette, hogy újból talpra álljon. E nehéz időkbén, ez évi április hó 22. napján tartotta az egyesület rendes évi közgyűlését és az itt hozott határozatok a gazdasági háború jegyében születtek meg. És amikor a közgyűlés az érdekközösségen nyugvó egyesület minden tagjától a legönzletlenebb és legaktívabb együttműködést kívánja, abból az aesopusi mesében megirt axiómából indult ki, hogy egy jól megszervezett erkölcsi testület mindig nagyobb erőt képvisel, mint annak bármelyik, bármi magas nívón, de egyedül álló tagja. Éppen ezért határozta el a közgyűlés, hogy az egyesület alapszabályaiban biztosított jogával él és kezébe veszi a közjegyzőhelyettesi állások közvetítését. E határozat gya-

korlati keresztülvitelével a központi intézőbizottságot bizta meg. Ez a szerencsés és praktikus gondolat nemcsak a közjegyzőhelyettesek, de a közjegyzői karra nézve is csak előnyt jelent. A központi intézőbizottság ugyanis két nyilvántartást készít. Az egyikbe az állástkereső helyettesek, a másikba az állást felajánló közjegyzők kerülnek. A helyettesek jegyzékébe a személyi adatokon (a curriculum vitae-n) kívül minden olyan adat és körülmény belekerül, mely lehetőleg hű képet ad az állástkereső helyettes jogi képzettségéről, eddigi működéséről, családi és szociális viszonyairól, valamint a fizetési igényeiről. Fel lesz tüntetve az is, hogy mióta van állás nélkül. A közjegyzők jegyzékébe felvesszük a helyettes kereső közjegyző nevét és a felajánlott feltételeket. Természetes, hogy az utóbbinak azt is tartalmaznia kell, mikor foglalható el a megüresedett, illetve a felajánlott állás. Az intézőbizottság e két jegyzék alapján könnyen meg tudja állapítani, hogy mely feltételek egyeznek vagy közelítik meg egymást és az állást felajánló közjegyzőnek nyomban tudomására hozza mindazoknak névsorát és adatait, akik az állás elnyerésénél számításba jöhetnek. A többi azután az érdekeltek magánügye. Az egyesület csupán még arra helyez sulyt, hogy az állást elnyert közjegyzőhelyettes ezt a körülményt a jegyzékek megbízhatósága végett nyomban jelentse be. Anélkül, hogy az egyesület a legkisebb befolyást is óhajtaná gyakorolni az egyébként kizárólag magántermészetű szerződés létrehozására, mégis áthatva attól a morális felelősségtől, melyet representál, mindenkor sorrendbe fogja foglalni az általa ajánlott helyettesek neveit. A folyószámmal jelölt névsor minden számításba jöhető körülmény alapos mérlegelésének eredménye és jelzi azt, hogy az egyesület intézőbizottsága kiket látna legszívesebben a megüresedett állásban. Az állástalanok névjegyzéke ezenkívül fontos kiegészítő eszköze lehet a vidéki kamaráknak, ahol ma mindgyakrabban fordulnak elő, hogy a megüresedett közjegyzőségre a kamara területén nincs kirendelhető helyettes. Így akarja az egyesület az állás elnyerésének véletlen esélyei helyébe az érdemességet és méltányosságot ültetni, a közjegyzői kart pedig a gyakran kétes értékű és hosszas levelezgetéstől, olykor kínos utánajárás és információ beszerzéstől megkímélni. Bizva abban, hogy ez az újítás hamar népszerűvé válik hisszük, hogy egy lépést megtettünk a felé az ut felé, mely a mai kaotikus, szomorú világból egy egészségesebb, jobb jövő felé vezet. *A központi intézőbizottság megbízásából, dr. Hirkó Boldizsár* budapesti kir. közjegyzőhelyettes.

Felhívás. Az Országos Egyesület felhívja a közjegyző és helyettes tagokat arra, hogy az egyesületi tagsági díjaikat (közjegyzőknek évi 30 P., helyetteseknek 20 P.), valamint az 1933. évi tagsági díjon kívül az esetleg fennálló hátralékos tartozásaikat a Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egyesülete 41951. számú postatakarékpénztári csekkszámán sűrűsen fizessék be, nehogy a befizetések elmulasztása miatt részükre a közlöny további expedálását beszüntetni legyen kénytelen.

Rendeletek.

52.015/1933. P. M. sz. Az idegen államok pénznemében megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényűzési és az általános forgalmi adó megállapítása szempontjából pengőértékre történő átszámítása.

45.000/1933. P. M. sz. A rendkívüli ideiglenes házadómentességről szóló 1929. XXIX. t. c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás részbeni módosítása.

52.400/1933. P. M. sz. Az 1933. II. törvénycikk alapján kibocsátásra kerülő kincstári jegyek jegyzésével kapcsolatos illetékmentességek.

3.800/1933. M. E. sz. Az ugynevezett népköztársaság szerveitől származó igazságügyi kinevezések érvénytelenségével kapcsolatos kérdések.

4.300/1933 M. E. sz. A pénzügyintézeteknél fennálló egyes gazdatartozások után rendkívüli kamathozzájárulás engedélyezése.

Jogi és illetékügyi irodalmi szemle.

Ügyvédek lapja. (L. évf. 2 szám.) Az ügyvédi kar tulzsufoaltságának megszüntetése kérdésével foglalkozik e szám vezető cikke s ezt követően házasságjogi kérdésekről Gál Dezső és Hajnal Emil dr. budapesti ügyvédek cikkei jelentek meg. Egri Bonis Pál dr. irt végül e számban érdekes cikket „Hamis tanuzás kir. közjegyző előtt“ címen, amelyben ismerteti a budapesti kir. tábla legutóbb kelt B. VI. 12509/1932 számú ítéletét. E cikkben közölt konkrét esetben az egymással rossz viszonyban élő házasfelek közül a nő folyamodik ügyvédhez, hogy az u. n. visszahívásos perenkívüli eljárást tegye folyamatba. Az ehhez szükséges közjegyzői tanusítványt akként szerzik meg, hogy a nő felkéri a család két régi férfi ismerősét, akik tudtak a házasfelek évek óta tartó áldatlan viszálykodásáról, tanusítsák, hogy ő férjétől több mint hat hónap óta különváltan él. A tanuk a közjegyző előtt eskü alatt vallották is, hogy a házastársak több mint hat hónap óta különváltan élnek s hogy a férj ez alatt az idő alatt nejéhez vissza nem tért. Kiderült azonban, hogy abban az időben, amelyre a tanuvallomás vonatkozott, a házasfelek közös lakásban együtt laktak ugyan, de már több mint hat hónap óta egymással nem érintkeztek, a férj a feleségével nem törődött, s róla nem gondoskodott. A bontóper megindítása előtt a házasfelek egyik haragosa névtelen beadványt intézett az ügyészséghez, előadván, hogy a tanuk a közjegyző előtt hamis vallomást tettek, mert a házastársak máig is együtt élnek és laknak. Az ügyészség a nő mint felbujtó, a két tanu ellen pedig mint társ tettesek ellen hamis tanuzás büntette miatt emelt vádat. A budapesti büntetőtörvényszék Várady-Brenner tanácsa felmentő ítéletet hozott, mert a tanuk lényegileg valót mondtak s mert a házassági törvény nem a házastársak lokális elkülönülésére, hanem a testi és lelki elidegenülésre helyezi a súlyt, ez pedig a jelen esetben fennforgott. De még ha nem is forgott volna fenn — az ítélet indokolása szerint — a vádlottak büntetendő cselekmény fennállásának hiánya okából akkor is felmentendők lettek volna, mert egyrészt az u. n. visszahívásos eljárás a Pp-tól szabályozott külön perenkívüli eljárás s másrészt pedig a közjegyző előtt nem is lehet hamis tanuzást elkövetni (!) mert a TE. 56. §-ától reáruházott hatáskör közigazgatási és nem birói átruházott hatáskör, hamis tanuzás pedig csak birói hatáskörrel felruházott hatóság előtt követhető el. A budapesti kir. ítélőtábla a vádlottakat a vád és következményei alól szintén felmentette azzal, hogy az ügy lényegére nézve vallomásuk nem valótlan, mellőzte azonban a törvényszék ítéletének indokolásában foglalt azt az elvi jelentőségű kijelentést, hogy a közjegyző előtt nem is lehetne hamis tanuzást elkövetni. Az ítélőtábla

álláspontja szerint nem az a lényeges, hogy a közjegyző hatásköre e tekintetben közigazgatási és nem birói hatáskörből átutalt hatáskör, hanem az, hogy T. E. 56 §-a kifejezetten az előzetes bizonyítás szabályaira utal: az pedig vitathatlan, hogy ez a bizonyítás birói feladat és a polgári perrendtartástól szabályozott olyan eljárás, amelyben a bíróság a bizonyítékok biztosítása végett mégis fogatosít tanukihallgatásokat s a tanukat meg is esketi. Az pedig nem kétséges, hogy ez aki az előzetes bizonyítás felvétel során akár közjegyző akár bíróság előtt hamis vallomást tesz és azt esküvel is megerősíti, hamis tanuzást követ el. Nyilvánvaló — ezért közöltük különben a konkrét eset részleteit is, — hogy ebben a kérdésben a helyes álláspont az, amelyet a kir. ítélőtábla foglalt el.

Magyar Jogi Szemle. (XIV. évf. 5 szám.) Molnár Kálmán dr. egyetemi tanár ennek a számnak vezető helyén emlékezik meg a magyar jogászvilág gyászáról, Concha Gyöző egyetemi tanárnak a magyar államtudományok kiváló művelőjének elhalálzásáról. Önálló cikkekkkel szerepelnek ebben a számban Sövény László dr., Antalfy Mihály dr. Veisz Árpád dr. A Szemle és Irodalom rovatok közleményei után a Kritikai Szemle című rovatban a Kir. Közjegyzők Közlönye 3-ik számában a jegyzői magánmunkálatok kérdéséről írott cikkel foglalkozik s különösen helyeslően emlékezik meg arról, hogy a kérdést ezúttal is mindjárt két eset közlésével világítja meg. Ezzel kapcsolatosan felhívja az ügyvédi kart is, hogy ők is igyekezzenek az ilyen eseteket felkutatni, mert ezek mutatják a legjobban, hogy akkor amikor az ügyvédség követeli a jegyzői magánmunkálatok megszüntetését, elsősorban nem a saját, hanem a köz, s különösen a falusi lakosság érdekében jár el. Az Előadások rovatban megemlékezik e szám Serédi Jusztinián bíboros hercegprímásnak a budapesti egyetemen „A latin és keleti szertartású katolikus egyház törvényeinek kodifikálásáról“ címen. Vladár Gábor dr. curiai tanácselnöknek pedig a Magyar Jogász Együletben a jogszabály alkotás terén mutatkozó racionalizálási törekvésekről tartott előadásáról. E szám mellékleteként megjelentek a magánjog, polgári törvénykezési jog, büntetőjog, hiteljog, tára című joggyakorlati esetgyűjtemények.

Polgári jog. (IX. évf. 5 szám.) E szám vezető helyén Ifjú Szigeti László dr. cikkét közli „A szolgáltatások értékaránya visszterhes szerződésnél“ címen. A Jogalkotás, Joggyakorlat, és az Irodalom rovatok közleményein kívül hozza e szám a Közgazdaság és Pénzügy, Esettár és Jogszabály gyűjtemény című állandó mellékleteket.

Jogtudományi Közlöny. (LXVIII. évf. 17-20. szám.) A 17. szám vezető helyén Olchváry Zoltán a debreceni tábla elnöke „Tételes szabályaink a gyakorlat tükrében“ című nagy értékű tanulmányának befejező részét közli, a 18. szám pedig ugyanazon a helyen Szladits Károly dr. volt egyetemi tanárnak a Jogászegylet és az Ügyvédi Unió anketjén elmondott érdekes felszólalását, amelyben különösen a jogi előtanulmányok terén felmerült reformkérdésekkel, a joggyakorlat s az ügyvédi vizsgával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik. A 19 szám ugyanabban a kérdésben Juhász Andor dr. kuriai elnök felszólalását közli, amelyben megállapítja az illusztris felszólaló, hogy az ügyvédi numerus clausus kérdése nem is elszigetelt ügyvédi szervezeti kérdés, hanem a kinosan vonagló trianoni magyar értelmiség megélhetési problémájának egyik integer darabja. A 20 szám vezető cikkeként közölték végül Sauer Wilhelm königsbergi egyetemi tanár Kriminál sociologia című sajtó alatt levő munkájának

előszavát. Az egyes számok mellékleteiként megjelentek a különböző döntvénytárak.

Magyar törvénykezés. (1933 év 11 szám.) Pongrácz Jenő dr.-nak elevenen szerkesztett jogi szaklapja bevezetőül két jogi vonatkozású rendeletet közöl, majd a Törvénykezési Szemle rovatban különböző magán, hitel, per és büntető jogi birói határozatokat ismertet. A Forum és A szerkesztő postája című rovatok végül sok érdekes és szellemes olvasmányt nyújtanak e népszerű szaklap nagy olvasó táborának.

Illetékügyi Közlöny. (VIII. évf. 5 szám.) Illetékek a közönséges jelzálogjognak keretbiztosítéki jelzáloggá való átalakítása esetén címen K. A jelzéssel jelent meg e szám vezetőcikke s ezt követően Almásy Károly dr.-nak Kérdések a törvénykezési illetékek köréből című cikke. A Szemle és Illetékügyi rendeletük után következő Joggyakorlat rovatban közli e szám a közigazgatási bíróság 1783 számú elvi jelentőségű határozatát, mely szerint haszonélvezettel terhelt vagyon öröklése után kiszabott és nyilvántartásba vett illetéknél a behajtás elévülése a haszonélvezeti jog megszűnésére vonatkozó bejelentés időpontjával kezdődik. Az ugyancsak itt közölt 20279/1930 számú közigazgatási bírósági határozat szerint az ingatlanra vonatkozó haszonélvezeti jogról való lemondás után városi ingatlan vagyonátruházási illeték nem jár. A Szerkesztői Üzenetek című rovatban közli a lap egy hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv kivonatának részletét, amely szerint „előterjesztik az örökösök, hogy valamenynyien lemondanak örökösödési igényükről és osztályrészükről az utóörökös javára. Az örökösök között létrejött egyesség szerint tehát örökhagyó vagyona az utóörökösnek adandó át.“ Megjegyzi a szerkesztői üzenet, hogy az utóörökös, aki nem leszarmazója az örökhagyónak, az örökhagyó leszarmazói mellett azon az alapon tekintetett utóörökösnek, mert örökhagyó neki a hagyatéki értékét kitevő összeggel tartozott s, hogy ami a legfontosabb, örökhagyó után végrendelet nem maradt. A magunk részéről meg kell jegyeznünk, hogy vagy az eset közlése hiányos, vagy pedig egy olyan súlyos jogi elnézésről van szó, melyet menteni alig lehet. Ilyen lehetetlen jogi konstrukcióval eddig csak jegyzői magánmunkálatokban találkoztunk.

Joggyakorlat.

80. Ha az örökhagyó a kötelesrészre jogosult részére *kötelesrészét* meghaladó örökséget rendelt valamely korlátozással, a kötelesrészre jogosult követelheti, hogy kötelesrészének megfelelő örökségi jutaléka minden korlátozástól mentesen azonnal adassék ki, a korlátozás pedig csak a kötelesrészt meghaladó jutalékokra tartandó fenn, ha csak örökhagyó akként nem intézkedett, hogy a jogosított a neki szánt részesítést csak úgy kapja meg egészben, ha a korlátozást a kötelesrész tekintetében is elfogadja. (K. P. I. 4218/1930).

81. Az *özvegyi jog* az özvegyiség tartama alatt is elenyészhetik akkor, ha ebben az időben a nő közmegbotránkozás keltőt

és férje emlékét meggyalázó erkölcstelen életet folytat. Ezt a szabályt az állandó birói gyakorlat szerint alkalmazni kell abban az esetben is, ha az özvegyet nem pusztán a törvény, hanem a férjnek végrendelete alapján illetve meg a hagyatéki haszonélvezete, még ha ezt a végrendelet életfogytiglan is juttatta az özvegynek (K. P. I. 5548/1931.)

82. A gyámhatóság az ügy összes körülményeinek mérlegelése után arra az eredményre jutván, hogy a távollevő vagyonának, vagy vagyona egyrészének elidegenítése elmulasztásával a távollevő számottevő mértékben károsodnék s amikor egyébként sem volna valószínű, hogy az ilyen ügyletet a megtámadás veszélye fenyegetné, főként tehát a *távollevő* egyéb vagyonának megmentése nyomasztó adósságainak rendezése céljából *vagyonának* egy része az 1877. évi XX. törvénycikk 28. §. d.) pontja alapján *kinevezett gondnoka által is elidegeníthető.* (K. P. V. 404/1936.)

83. Az örökhagyótól sajátkezűleg irt és kelettel ellátott *végrendelet törvényességét* nem érinti az a körülmény, hogy a szöveget követő záradékot kelettel nem látták el. A végrendelet szövege alatt levő kelet ugyanis kihat az utána következő záradékokra is.

A végrendelet időpontjának téves megjelölése nem érvénytelenségi ok. (K. P. I. 2179/1932.)

Szerkesztői üzenetek.

Dr. Sz. a) Egy bonyolultabb hagyatéki ügy tárgyalása közben tanúival megjelenik a fél s szegénységi jogot engedélyező végzés felmutatásával ú. n. házassági tanúsítvány kiállítását kéri. A közjegyző utalván elfoglaltságára arra hívja fel a felet, hogy később jöjjenek el. Erre az a járásbiróság elnökéhez megy, az egy papírlapra írja: „A kir. közjegyzőt felhívja az 1930:XXXIV. t.-c. 56. §-ában foglalt kötelessége teljesítésére“ s e papírlappal visszaküldi a közjegyzőhöz a felet.

b) Ugyanazon járásbirósági elnök úr megüzeni a közjegyzőnek, hogy helyszíni hagyatéktárgyalások esetén díjpótlékot megállapítani egy esetben sem fog.

c) Ugyanazon járásbirósági elnök úr hagyatéki ügyekben a kir. közjegyző vagy alkalmazottja részére 11 órától nem vagy csak külön díj fizetése mellett engedi meg a tkv megtekintését.

Az a) alatti eljárást illetőleg — nem akarván erősebben írni — tartózkodunk a megjegyzéstől.

A b) alatti — figyelemmel az 1894: XVI. t.-c. 52. §. 1. bekezdésére — törvénysértő. E törvényhely igenis ismer „helyszini tárgyalás“-t, mondván, hogy a tárgyalás „a körülményekhez képest“ „... vagy a helyszinén“ tartandó meg. A „körülmények“ megítélése elsősorban a közjegyző dolga. A közjegyzők e tekintetben tartózkodnak a visszaélészerű eljárástól, nem egy esetben azonban indokolt sőt az örökösök egyenesen kérik a helyszini tárgyalást (azonosítás, nagyszámú érdekelt, kiknek útiköltsége, időmulasztása stb. együtt több értéket képvisel, mint a díjpótlék).

A c) alatti eljárás is jogszabály ellenes. Illelnek u. i. vagy tudni, vagy — ha tudva van — respektálni a m. kir. igazságügy-miniszter 46.297/1923. I. M. sz. (I. közl. 1924., 7. sz. 161. 1.) rendeletét, mely szerint a hagyaték tárgyalásával megbízott közjegyzőnek a tárgyaláshoz szükséges telekkönyvi adatok kijegyzését a telekkönyvi hatóságnál a hivatalos órák egész tartama alatt meg kell engedni.

Kénytelenek vagyunk ezeket az eseteket is az egyes birói személyek részéről velünk szemben megnyilvánuló azon animozitás terhére írni, melyről lapunk hasábjain többször panaszkodtunk.

Mi a magunk részéről mindig kérjük a kartársakat a bíróságokkal való jóviszony ápolására. Ha azonban az előzékeny magunktartása mellett is a fentiekhez hasonló esetek adódnak elő, az illető közjegyző sérelmét nézetünk szerint, mind felettes hatóságának, mind a kar egyetemének magáévá kell tenni s ezek mindenestre meg fogják a módot és eszközöket találni, hogy e sérelmek orvosoltassanak.

Özv. P. J.-né Budapest. Szívvel sajnáljuk Önt Asszonyom, aki hosszú és tisztos közjegyzői munka visszatekintett, vagyónát hadikölcsönön elvesztett királyi közjegyző teljesen világtalan özvegye léte népkonyhán étkezik és könyöradományokból él. Különösen sajnáljuk azért, hogy a Nyugdíjintézet a havi segélyét 50 pengőről 30 pengőre szállította le. Kétségtelennek tartjuk, hogy a Nyugdíjintézet ezt a műtétet csupán kényszerűségből s maga is vérző szívvel végezte el. Tökéletesen igaza van abban, hogy ezek a jelentékeny megtakarítást eredményező segélycsökkentések talán még a mai nehéz gazdasági viszonyok között is elkerülhetők lettek volna. Szükséges lett volna azonban ehhez két mulhatatlan előfeltétel:

az egyik az, hogy ne akadnának olyan közjegyzők, akik a nyugdíjjárulékok minden körülmények között való befizetését még ma sem tartják lelkiismeretbeli kötelességüknek, illetve magát a

járulékot becsületbeli adósságuknak; ne akadnának közjegyzők, akik a nyugdíjjárulékok önmagában is szégyenletes kényszer behajtását — tönkrement kufárok módjára — minden lehető módon meg-hiusítani igyekeznek, sőt a lefoglalt ingóságoknak a végrehajtási zár alól való feloldása végett a Nyugdíjintézet ellen igénypereket indítanak;

a másik pedig az, hogy az érvényben levő nyugdíjszabályzat adta lehetőségek ellenére ne akadnának olyan közjegyzők, akik akkor, amikor állásukat fiukra átszarmaztatniok s ezzel családjuk egzisztenciális biztonságát kellőképpen megalapozniok sikerült, alig két évi járulékfizetés után indokoltnak, méltányosnak és igazságosnak találják a Nyugdíjintézettel szemben az öregkori nyugdíjra vonatkozó igényt azonnal érvényesíteni s ennek következtében a Nyugdíjintézet egy fél év leforgása alatt is már annyi összeget kénytelen az igénylőknek kifizetni, mint amennyi az eddigi járulékfizetésük teljes összege: ne akadnának — sajnos mind gyakrabban — olyan közjegyzők sem, akik állásukat matuzsálemi korban illő áron, de illetlen módon valamely kétségbeesett régi helyettesre átruházván, utódjukat, akinek személye tekintetében természetesen nem az egyéni rátermettség és érdem, hanem egyedül az a döntő, hogy ki ajánlja a legmagasabb ellenértéket, még arra is kötelezik, hogy nekik, sőt feleségüknek, esetleges összes ivadékaiknak horribilis életjáradékokat fizessen s mind ennek tetejébe pedig előállnak s a Nyugdíjintézettől öregkori nyugdíjat igényelnek;

szóval ne gyakoroltatnának öregkori nyugdíjra vonatkozó — a jelenlegi nyugdíjszabályzat szerint sajnos vitathatatlan — olyan jogok, amelyek gyakorlása kirívó méltánytalanság.

Ha pedig erre valaki azzal az ellenvetéssel akarna felelni, hogy *qui suo jure utitur neminem laedit*, arra eleve azt válaszolnok, hogy *in omnibus [quidem maxime tamen aequitas spectanda est (Paulus Dig. 50)]*. Higyje el Asszonyom, mihelyt az ilyen amugy is menthetlen eljárást intézményesen is lehetetleníteni sikerül s ennek következtében a Nyugdíjintézet nagyban tehermentesül, a vezetőség első kötelességének fogja ismerni az Önön és a hasonló szerencsétleneken kényszerűségből végzett fájdalmas műtét ütötte kiáltó sebek azonnal való orvoslását.

B. G. A magunk részéről is már eleve indokolt nyugtalansággal veszünk tudomást arról, ha a politikus urak a közjegyzőséggel foglalkoznak. Ez a foglalkozás ugyanis sohasem jelenti azt, hogy a közjegyzői intézmény, a kar s általában a jogszolgál-

atás érdekeit tárgyilagossá tennék. A tárgyilagosság valami különös véletlen következtében e foglalkozások keretéből valahogyan következetesen mindig kisiklik. Az egész közjegyzői kar pl. nagy megnyugvással vette tudomásul, hogy Lázár Andor dr. igazságügyminiszter hivatali elődje gyakorlatával szakítva a helyettesi kar néhány régi érdemes tagját közjegyzővé nevezte ki. Ezt a jogos, igazságos és méltányos ténykedést, amit mindenki természetesen talált, mindenki örömmel fogadott, a politikus urak kifogás tárgyává tenni mindenki ellenkező felfogásával szemben alkalmasnak ítélték azzal, hogy a közjegyzői kinevezéseknél nem lehet egyedül döntő szempont az, hogy az illető a helyettesi pályán mennyi időt töltött, hanem az, hogy arra minden tekintetben (értsd politikai vonatkozásban) ki a legalkalmasabb. Amikor megállapítjuk, hogy valóban a közjegyzőhelyettesi kar legérdemesebb tagjai részesültek legutóbb közjegyzői kinevezésekben, sajnálattal kell regisztrálnunk, hogy ezeket a kinevezéseket kifogásoló megjegyzéseket az igazságügyi tárca képviselőházi előadója tette.

Az igazságügyi költségvetés képviselőházi tárgyalása rendjén felszólalt még egy másik politikus úr is, aki egyszerűen és röviden, — annál kevésbé azonban indokoltan — halált kiáltott az egész, minden modern jogállamban nélkülözhetetlen jogszolgáltatási funkciót betöltő közjegyzőségre. Ez a felkiáltás már kezd megszokott lenni, mivel ugyanannak a képviselőnek ajkáról immár több év óta az igazságügyi tárca tárgyalásakor visszatérő következetességgel hangzik el. Az ilyen alapos és indokolt kritikai megjegyzésekkel talán felesleges vitába szállnunk s arra csupán egy reflexiónk lehet, hogy a közjegyzői intézmény visít iam alios ventos s ezek ellenére közszükségletként fennmaradt s a lehetőség szerint fejlődik.

Egy harmadik politikus úr ellenfelei bírósági tárgyaláson per longum et latum tárgyalták, hogy öccsét kinevezette közjegyzővé s rövidesen jobb állásba áthelyeztette s most pedig egy másik közjegyzőség megszüntetésével öccsének közjegyzői működési területét s ezzel természetesen jövedelmét akarja fokozni. Ebben az utóbbi irányban már befejezett tényekről tárgyalnak, holott a döntő tényező még nem nyilatkozott. Ismerve azonban e tekintetben való szigorúan jogszerű álláspontját, amit eddigi működése is minden kétségen felül igazol, teljesen valószínűtlennek tartjuk, hogy az illető politikus ellenfeleinek ebben a kérdésben a jogszerű és indokolt támadásra alkalmat szolgáltatasson.